

Bruksela, 12 października 2018 r.
(OR. en)

7980/1/18
REV 1 (nl, pl)

Międzyinstytucjonalny numer
referencyjny:
2018/0096 (NLE)

WTO 84
SERVICES 33
FDI 20
COASI 101

AKTY USTAWODAWCZE I INNE INSTRUMENTY

Dotyczy: Umowa o ochronie inwestycji między Unią Europejską i jej państwami
członkowskimi, z jednej strony, a Republiką Singapuru, z drugiej strony

UMOWA O OCHRONIE INWESTYCJI
MIĘDZY UNIĄ EUROPEJSKĄ
I JEJ PAŃSTWAMI CZŁONKOWSKIMI, Z JEDNEJ STRONY,
A REPUBLIKĄ SINGAPURU,
Z DRUGIEJ STRONY

UNIA EUROPEJSKA (zwana dalej „Unią”),

KRÓLESTWO BELGII,

REPUBLIKA BUŁGARII,

REPUBLIKA CZESKA,

KRÓLESTWO DANII,

REPUBLIKA FEDERALNA NIEMIEC,

REPUBLIKA ESTOŃSKA,

IRLANDIA,

REPUBLIKA CHORWACJI,

REPUBLIKA GRECKA,

KRÓLESTWO HISZPANII,

REPUBLIKA FRANCUSKA,

REPUBLIKA WŁOSKA,

REPUBLIKA CYPRYJSKA,

REPUBLIKA ŁOTEWSKA,

REPUBLIKA LITEWSKA,

WIELKIE KSIĘSTWO LUKSEMBURGA,

WĘGRY,

REPUBLIKA MALTY,

KRÓLESTWO NIDERLANDÓW,

REPUBLIKA AUSTRII,

RZECZPOSPOLITA POLSKA,

REPUBLIKA PORTUGALSKA,

RUMUNIA,

REPUBLIKA SŁOWENII,

REPUBLIKA SŁOWACKA,

REPUBLIKA FINLANDII,

KRÓLESTWO SZWECJI oraz

ZJEDNOCZONE KRÓLESTWO WIELKIEJ BRYTANII I IRLANDII PÓŁNOCNEJ,

z jednej strony, oraz

REPUBLIKA SINGAPURU (zwana dalej „Singapurem”),

z drugiej strony,

zwane dalej łącznie „Stronami” lub indywidualnie "Stroną",

UZNAJĄC swoje długotrwałe i silne partnerstwo oparte na wspólnych zasadach i wartościach odzwierciedlonych w Umowie o partnerstwie i współpracy między Unią Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Republiką Singapuru, z drugiej strony, oraz ich znaczące partnerstwo gospodarcze, handlowe i inwestycyjne, odzwierciedlone m.in. w Umowie o wolnym handlu między Unią Europejską a Republiką Singapuru;

DAŻĄC do dalszego zacieśnienia stosunków wpisujących się w ramy ich ogólnej współpracy międzynarodowej i w zgodzie z jej zasadami oraz przekonane, iż niniejsza Umowa stworzy nowe możliwości dla dalszego rozwoju inwestycji między Stronami;

UZNAJĄC, że niniejsza Umowa uzupełni wysiłki w zakresie regionalnej integracji gospodarczej i będzie im sprzyjać;

ZDECYDOWANE, by wzmocnić swoje więzi gospodarcze, handlowe i inwestycyjne zgodnie z celem zrównoważonego rozwoju, w jego wymiarze gospodarczym, społecznym i środowiskowym, a także by promować inwestycje z uwzględnieniem wysokiego poziomu ochrony środowiska i pracy oraz właściwych międzynarodowych standardów i umów, których są stronami;

POTWIERDZAJĄC swoje zaangażowanie na rzecz zasad zrównoważonego rozwoju i przejrzystości, odzwierciedlonych w Umowie o wolnym handlu między Unią Europejską a Republiką Singapuru;

POTWIERDZAJĄC prawo każdej ze Stron do wprowadzania i egzekwowania środków niezbędnych do osiągnięcia uzasadnionych celów politycznych w wymiarze społecznym, środowiskowym, bezpieczeństwa, zdrowia i bezpieczeństwa publicznego oraz promocji i ochrony różnorodności kulturowej;

POTWIERDZAJĄC swoje zobowiązania w ramach Karty Narodów Zjednoczonych podpisanej w San Francisco dnia 26 czerwca 1945 r. oraz mając na uwadze zasady sformułowane w Powszechnej deklaracji praw człowieka przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 10 grudnia 1948 r.;

UZNAJĄC znaczenie przejrzystości w handlu międzynarodowym i inwestycjach przynoszącej korzyści dla wszystkich stron;

UWZGLĘDNIAJĄC swoje odpowiednie prawa i obowiązki wynikające z Porozumienia WTO i innych wielostronnych, regionalnych i dwustronnych umów i uzgodnień, których są stronami, w szczególności Umowy o wolnym handlu między Unią Europejską a Republiką Singapuru,

UZGADNIAJĄ, CO NASTĘPUJE:

ROZDZIAŁ PIERWSZY

CEL I OGÓLNE DEFINICJE

ARTYKUŁ 1.1

Cel

Celem niniejszej Umowy jest poprawa klimatu inwestycyjnego między Stronami zgodnie z postanowieniami niniejszej Umowy.

ARTYKUŁ 1.2

Definicje

Na użytek niniejszej Umowy:

- 1) „inwestycja objęta niniejszą Umową” oznacza inwestycję będącą własnością, bezpośrednio lub pośrednio, lub znajdującą się pod kontrolą, bezpośrednią lub pośrednią, inwestora objętego niniejszą Umową pochodzącego z jednej Strony na terytorium drugiej Strony¹;

¹ Dla większej pewności, inwestycje „na terytorium drugiej Strony” obejmują inwestycje dokonane w wyłącznej strefie ekonomicznej lub na szelfie kontynentalnym, jak wskazano w Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza z dnia 10 grudnia 1982 r.

- 2) „inwestycja” oznacza każdy rodzaj aktywów, który posiada cechy charakterystyczne inwestycji, włącznie z takimi cechami jak: zaangażowanie kapitału lub innych zasobów, przewidywanie zysków lub korzyści, założenie ryzyka lub określony czas trwania. Formy, jakie inwestycja może przyjąć to w szczególności:
- a) dobra materialne lub niematerialne, ruchomości lub nieruchomości, a także wszelkie inne prawa odnoszące się do składników majątku, takie jak najem, hipoteka, zatrzymanie i zastaw;
 - b) przedsiębiorstwo w tym oddział, udziały, akcje i inne formy udziałów kapitałowych w przedsiębiorstwie, wraz z wynikającymi z nich prawami;
 - c) obligacje, niezabezpieczone zobowiązania dłużne, kredyty i pożyczki oraz inne instrumenty dłużne, wraz z prawami z nich wynikającymi;
 - d) pozostałe aktywa finansowe, w tym instrumenty pochodne, transakcje typu futures i opcje;
 - e) umowy dotyczące projektów „pod klucz”, budowy, zarządzania, produkcji, koncesji, podziału dochodów i inne podobne umowy;
 - f) roszczenia pieniężne lub dotyczące innych aktywów lub wykonania zobowiązań umownych, mające wartość ekonomiczną;

- g) prawa własności intelektualnej¹ oraz wartość firmy; oraz
- h) licencje, zezwolenia, pozwolenia i podobne prawa uzyskane na mocy prawa krajowego, w tym koncesje na poszukiwanie, uprawę, wydobywanie lub eksploatację zasobów naturalnych².

Dochody, które są inwestowane są traktowane jako inwestycje, a wszelka zmiana formy inwestowanych lub reinwestowanych aktywów nie ma wpływu na zakwalifikowanie ich jako inwestycji;

- 3) „inwestor objęty niniejszą Umową” oznacza osobę fizyczną³ lub osobę prawną pochodzącą z jednej Strony, która to osoba dokonała inwestycji na terytorium drugiej Strony;

¹ „Prawa własności intelektualnej” oznaczają:

- a) wszystkie kategorie własności intelektualnej, które są objęte sekcjami 1–7 części II Porozumienia w sprawie handlowych aspektów własności intelektualnej, znajdującego się w załączniku 1C do Umowy ustanawiającej WTO (zwanego dalej „Porozumieniem TRIPS”), tj.:
 - (i) prawo autorskie i prawa pokrewne;
 - (ii) patenty (które, w przypadku Unii, obejmują prawa wynikające z dodatkowych świadectw ochronnych);
 - (iii) znaki towarowe;
 - (iv) wzory;
 - (v) wzory masek (topografie) układów scalonych;
 - (vi) oznaczenia geograficzne;
 - (vii) ochronę informacji niejawnych; oraz
- b) prawo do ochrony odmian roślin.

² Dla większej pewności postanowienie lub wyrok wydane w postępowaniu sądowym lub administracyjnym nie stanowią same w sobie inwestycji.

³ Termin „osoba fizyczna” obejmuje osoby fizyczne stale przebywające na Łotwie, które nie są obywatelami Łotwy lub innego państwa, ale które są uprawnione, na mocy przepisów ustawowych i wykonawczych Łotwy, do otrzymania paszportu dla osób niebędących obywatelami (paszport cudzoziemca).

- 4) „osoba fizyczna pochodząca z terytorium Strony” oznacza obywatela Singapuru lub obywatela jednego z państw członkowskich Unii Europejskiej, zgodnie z ich odpowiednimi przepisami;
- 5) „osoba prawna” oznacza dowolny podmiot prawny, właściwie ustanowiony albo w inny sposób utworzony zgodnie z obowiązującym prawem, działający w celu osiągnięcia zysku lub nie, będący własnością prywatną lub publiczną, w tym dowolną spółkę kapitałową, trust, spółkę osobową, wspólne przedsiębiorstwo, działalność jednoosobową lub stowarzyszenie;
- 6) „osoba prawna pochodząca z Unii” lub „osoba prawna pochodząca z Singapuru” oznacza osobę prawną ustanowioną zgodnie z odpowiednio przepisami Unii lub państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub przepisami Singapuru oraz posiadającą siedzibę, główny ośrodek zarządzający¹ lub główne miejsce prowadzenia działalności na terytorium odpowiednio Unii lub Singapuru. Jeżeli osoba prawna ma jedynie siedzibę lub główny ośrodek zarządzający na terytorium odpowiednio Unii lub Singapuru, nie jest ona uznawana odpowiednio za osobę prawną pochodzącą z Unii lub za osobę prawną pochodzącą z Singapuru, chyba że jest zaangażowana w znaczące operacje gospodarcze² na odpowiednio terytorium Unii lub terytorium Singapuru;

¹ „Główny ośrodek zarządzający” oznacza siedzibę, w której podejmowane są ostateczne decyzje.

² Strona UE uznaje, że koncepcja „rzeczywistego i trwałego powiązania” z gospodarką państwa członkowskiego Unii oparta na art. 54 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, jest równoważna koncepcji „znaczących operacji gospodarczych”. Odpowiednio, w przypadku osoby prawnej ustanowionej zgodnie z prawem Singapuru i posiadającej jedynie siedzibę lub główny ośrodek zarządzający na terytorium Singapuru, Strona UE stosuje wobec niej korzyści wynikające z niniejszej Umowy wyłącznie, jeśli ta osoba prawna posiada rzeczywiste i trwałe powiązanie z gospodarką Singapuru.

- 7) „środek” oznacza wszelkie przepisy ustawowe i wykonawcze, procedury, wymogi lub praktyki;
- 8) „traktowanie” lub „środek”¹ wprowadzone lub utrzymane przez Stronę obejmują działania podejmowane przez:
- a) administrację i władze stopnia centralnego, regionalnego lub lokalnego; oraz
 - b) organy pozarządowe sprawujące władzę delegowaną przez administrację lub władze stopnia centralnego, regionalnego lub lokalnego;
- 9) „dochody” oznaczają wszelkie kwoty uzyskane lub wynikające z inwestycji lub reinwestycji, w tym zyski, dywidendy, zyski kapitałowe, opłaty licencyjne, odsetki, płatności związane z prawami własności intelektualnej, świadczenia rzeczowe i wszelkie inne zgodne z prawem przychody;
- 10) „waluta w pełni wymienialna” oznacza walutę, która znajduje się w szerokim obrocie na międzynarodowych rynkach walutowych i jest powszechnie stosowana w międzynarodowych transakcjach;
- 11) „założenie przedsiębiorstwa” oznacza:
- a) ustanowienie, nabycie lub utrzymywanie osoby prawnej; lub
 - b) utworzenie lub utrzymywanie oddziału lub przedstawicielstwa

w celu ustanowienia lub utrzymania trwałych powiązań gospodarczych na terytorium Strony w celu prowadzenia działalności gospodarczej;

¹ Dla większej pewności, Strony uznają, że terminy „traktowanie” lub „środek” obejmują też zaniechanie działania.

- 12) „działalność gospodarcza” obejmuje wszelkie działania natury gospodarczej z wyjątkiem działań prowadzonych w związku z wykonywaniem funkcji władczych, tj. działań, które nie są prowadzone na zasadach komercyjnych, ani też w ramach konkurencji z jednym lub większą liczbą podmiotów gospodarczych;
- 13) „Strona UE” oznacza Unię lub jej państwa członkowskie, bądź też Unię i jej państwa członkowskie w ramach ich odpowiednich obszarów kompetencji wynikających z Traktatu o Unii Europejskiej i Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej.

ROZDZIAŁ DRUGI

OCHRONA INWESTYCJI

ARTYKUŁ 2.1

Zakres

1. Niniejszy rozdział ma zastosowanie do inwestorów objętych niniejszą Umową oraz inwestycji objętych niniejszą Umową, które są dokonywane zgodnie z obowiązującymi przepisami, niezależnie od tego czy takie inwestycje były dokonane przed wejściem czy po wejściu w życie niniejszej Umowy¹.
2. Niezależnie od wszelkich innych postanowień niniejszej Umowy, art. 2.3 (Traktowanie narodowe) nie ma zastosowania do subsydiów ani dotacji udzielanych przez Stronę, w tym do wspieranych przez państwo pożyczek, gwarancji i zabezpieczeń.

¹ Dla większej pewności, niniejszy rozdział nie ma zastosowania do traktowania przez Stronę inwestorów objętych niniejszą Umową oraz inwestycji objętych niniejszą Umową przed wejściem w życie niniejszej Umowy.

3. Art. 2.3 (Traktowanie narodowe) nie ma zastosowania do:

- a) zamówień agencji rządowych dotyczących towarów i usług nabywanych dla celów publicznych, a nie w celu komercyjnej odsprzedaży lub też w celu wykorzystania przy dostawie towarów lub świadczeniu usług dla sprzedaży komercyjnej; lub
- b) usług audiowizualnych;
- c) działalności prowadzonej w ramach sprawowania funkcji władczych na terytorium każdej ze Stron; na użytek niniejszej Umowy działalność prowadzona w związku z wykonywaniem funkcji władczych oznacza jakąkolwiek działalność, z wyjątkiem działalności, która jest wykonywana na zasadach komercyjnych, lub w ramach konkurencji z przynajmniej jednym dostawcą.

ARTYKUŁ 2.2

Inwestycje i środki regulacyjne

1. Strony potwierdzają przysługujące im prawo do wprowadzania regulacji na swoim terytorium w celu osiągnięcia uzasadnionych celów polityki, takich jak ochrona zdrowia publicznego, usług społecznych, edukacji publicznej, bezpieczeństwa, środowiska lub moralności publicznej, ochrona socjalna lub ochrona konsumenta, ochrona danych i ochrona prywatności oraz promowanie i ochrona różnorodności kulturowej.

2. Dla większej pewności, sam fakt, że Strona wprowadza regulacje, w tym poprzez zmianę przepisów, w sposób mający niekorzystny wpływ na inwestycje lub niezgodny z oczekiwaniami inwestora, w tym jego oczekiwaniami zysków, nie stanowi naruszenia zobowiązań wynikających z niniejszego rozdziału.

3. Dla większej pewności, decyzja Strony o nieudzieleniu, nieodnowieniu lub nieutrzymaniu subsydium lub dotacji:

- a) wobec braku jakichkolwiek szczególnych zobowiązań na mocy prawa krajowego lub umowy w sprawie udzielenia, odnowienia lub utrzymania takiego subsydium lub takiej dotacji; lub
- b) jeżeli decyzja zostaje podjęta zgodnie z warunkami załączonymi do udzielenia, odnowienia lub utrzymania subsydium lub dotacji, o ile takie warunki istnieją,

nie stanowi naruszenia postanowień niniejszego rozdziału.

4. Dla większej pewności, żadne z postanowień niniejszego rozdziału nie może być interpretowane jako uniemożliwiające Stronie zaprzestania udzielania subsydium¹ lub żądania jego zwrotu, jeżeli takie działanie zostało zarządzone przez właściwy sąd, sąd administracyjny lub inny właściwy organ², ani jako zobowiązujące Stronę do zapewnienia odszkodowania inwestorowi.

¹ W przypadku Strony UE, „subsydium” obejmuje „pomoc państwa” zgodnie z definicją zawartą w prawie UE.

² W przypadku Strony UE, właściwymi organami uprawnionymi do zarządzania działaniami, o których mowa w art. 2.2 ust. 4, są Komisja Europejska lub sąd bądź trybunał jednego z państw członkowskich przy stosowaniu prawa UE dotyczącego pomocy państwa.

ARTYKUŁ 2.3

Traktowanie narodowe

1. Każda ze Stron przyznaje inwestorom objętym niniejszą Umową pochodzącym z drugiej Strony i ich inwestycjom objętym niniejszą Umową traktowanie na swoim terytorium nie mniej korzystne od traktowania, które Strona ta przyznaje, w podobnych sytuacjach, swoim inwestorom i ich inwestycjom w odniesieniu do funkcjonowania, prowadzenia, utrzymywania, sprzedaży ich inwestycji oraz korzystania z nich lub zarządzania i innego rozporządzania tymi inwestycjami.
2. Niezależnie od ust. 1 każda ze Stron może przyjąć lub utrzymać jakiekolwiek środki w odniesieniu do funkcjonowania, prowadzenia, utrzymywania, sprzedaży przedsiębiorstwa oraz korzystania z niego lub zarządzania i innego rozporządzania nim, które nie są niezgodne ze zobowiązaniami wskazanymi odpowiednio¹ w jej wykazie szczegółowych zobowiązań w załączniku 8-A lub 8-B do rozdziału 8 (Usługi, zakładanie przedsiębiorstw i handel elektroniczny) Umowy o wolnym handlu między Unią Europejską a Republiką Singapuru, w przypadku gdy takie środki stanowią:
 - a) środki wprowadzone w dniu lub przed dniem wejścia w życie niniejszej Umowy;

¹ Uznaje się, że środki, które nie są niezgodne ze zobowiązaniami Strony wskazanymi odpowiednio w jej wykazie szczegółowych zobowiązań w załączniku 8-A i 8-B do rozdziału 8 (Usługi, zakładanie przedsiębiorstw i handel elektroniczny) Umowy o wolnym handlu między Unią Europejską a Republiką Singapuru, obejmują wszelkie środki dotyczące jakiegokolwiek sektora, który nie został wskazany w odpowiednich wykazach, oraz wszelkie środki, które nie są niezgodne z jakimikolwiek warunkami, ograniczeniami lub zastrzeżeniami, które zostały wskazane w odniesieniu do jakiegokolwiek sektora w odpowiednich wykazach, niezależnie od tego, czy dany środek ma wpływ na „założenie przedsiębiorstwa”, jak określono w art. 8.8 lit. d) (Definicje) Umowy o wolnym handlu między Unią Europejską a Republiką Singapuru.

- b) środki, o których mowa w lit. a), które zostały utrzymane, zastąpione lub zmienione po wejściu w życie niniejszej Umowy, pod warunkiem, że środki te są, po utrzymaniu, zastąpieniu lub zmianie, co najmniej w takim samym zakresie zgodne z ust. 1 jak środki, które istniały przed utrzymaniem, zastąpieniem lub zmianą; lub
- c) środki nieobjęte lit. a) lub b), pod warunkiem, że nie są one stosowane wobec inwestycji objętych niniejszą Umową dokonywanych na terytorium Strony przed wejściem w życie takiego środka lub pod warunkiem, że nie są stosowane w sposób powodujący straty lub szkody¹ wobec takich inwestycji.

3. Niezależnie od ust. 1 i 2 Strona może wprowadzić lub egzekwować środki, które przyznają inwestorom i inwestycjom objętym niniejszą Umową pochodzącym z drugiej Strony traktowanie mniej korzystne od traktowania przyznanego własnym inwestorom i inwestycjom w podobnych sytuacjach, pod warunkiem, że takie środki nie są stosowane w sposób stanowiący arbitralną lub nieuzasadnioną dyskryminację wobec inwestorów i inwestycji objętych niniejszą Umową pochodzących z drugiej Strony na terytorium danej Strony, lub stanowiący ukryte ograniczenie dotyczące inwestycji objętych niniejszą Umową, w przypadku środków:

- a) niezbędnych dla ochrony bezpieczeństwa publicznego, moralności publicznej lub utrzymania porządku publicznego²;

¹ Na użytek ust. 2 lit. c) uznaje się, że czynniki takie jak fakt, iż Strona zapewniła rozsądny okres przejściowy dla wdrożenia środków lub że Strona podjęła próby zaradzenia wpływowi środków na inwestycje objęte niniejszą Umową dokonane przed wejściem w życie tych środków, zostaną uwzględnione przy określaniu, czy środki powodują straty lub szkody wobec inwestycji objętych niniejszą Umową dokonanych przed wejściem w życie tych środków.

² Wyjątek dotyczący porządku publicznego może być przywołany jedynie w przypadku wystąpienia rzeczywistego i wystarczająco poważnego zagrożenia dla podstawowych interesów społecznych.

- b) niezbędnych dla ochrony życia lub zdrowia ludzi, zwierząt lub roślin;
- c) związanych z zachowaniem ograniczonych zasobów naturalnych, jeżeli środki te stosowane są w połączeniu z ograniczeniami dotyczącymi krajowych inwestorów lub krajowej podaży i konsumpcji usług;
- d) niezbędnych do ochrony narodowych dóbr kultury o wartości artystycznej, historycznej lub archeologicznej;
- e) niezbędnych dla zapewnienia przestrzegania przepisów ustawowych i wykonawczych, które nie są niezgodne z postanowieniami niniejszego rozdziału, łącznie z przepisami odnoszącymi się do:
 - (i) zapobiegania działaniom wprowadzającym w błąd lub oszukańczym lub postępowania ze skutkami niewykonania umowy;
 - (ii) ochrony życia prywatnego osób w zakresie przetwarzania i rozpowszechniania danych osobowych oraz ochrony poufności danych w rejestrach dotyczących poszczególnych osób i w ich kontaktach;
 - (iii) bezpieczeństwa;

- f) mających na celu zapewnienie skutecznego lub sprawiedliwego¹ nakładania lub poboru podatków bezpośrednich w odniesieniu do inwestorów lub inwestycji pochodzących z drugiej Strony.

¹ Środki mające na celu zapewnienie skutecznego lub sprawiedliwego nakładania lub poboru podatków bezpośrednich obejmują środki podjęte przez Stronę w ramach jej systemu podatkowego, które:

- a) mają zastosowanie do inwestorów lub inwestycji, niebędących rezydentami, z uwzględnieniem faktu, że obowiązek podatkowy nierezydentów określony jest na podstawie elementów podlegających opodatkowaniu pochodzących z terytorium Strony lub tam się znajdujących;
- b) mają zastosowanie do nierezydentów w celu zapewnienia nakładania lub poboru podatków na terytorium Strony;
- c) mają zastosowanie do nierezydentów lub rezydentów w celu zapobiegania unikaniu i uchylaniu się od opodatkowania, łącznie ze środkami zgodności;
- d) mają zastosowanie do inwestycji na lub z terytorium drugiej Strony w celu zapewnienia nakładania na takich konsumentów lub poboru od nich podatków pochodzących ze źródeł znajdujących się na terytorium Strony;
- e) dokonują rozróżnienia między inwestorami lub inwestycjami podlegającymi opodatkowaniu w odniesieniu do elementów opodatkowanych na całym świecie, a innymi inwestorami lub inwestycjami ze względu na różnice w charakterze ich podstawy opodatkowania; lub
- f) określają, przypisują lub przyznają dochody, zyski, korzyści, straty, odliczenia lub ulgi rezydentom lub oddziałom, lub pomiędzy osobami powiązanymi lub oddziałami tej samej osoby, w celu zabezpieczenia bazy podatkowej Strony.

Terminologia podatkowa lub pojęcia w lit. f) i w niniejszym przypisie są określane zgodnie z definicjami podatkowymi i pojęciami albo równorzędnymi lub podobnymi definicjami i pojęciami zgodnie z przepisami krajowymi Strony wprowadzającej dany środek.

ARTYKUŁ 2.4

Standardy traktowania

1. Każda ze Stron na swoim terytorium przyznaje inwestycjom objętym niniejszą Umową pochodzącym z drugiej Strony sprawiedliwe i słuszne traktowanie¹ oraz pełną ochronę i bezpieczeństwo zgodnie z ust. 2-6.
2. Strona nie wywiązuje się z obowiązku sprawiedliwego i słusznego traktowania, o którym mowa w ust. 1, jeżeli środek lub szereg środków stanowi:
 - a) odmowę ochrony prawnej² w postępowaniu karnym, cywilnym i administracyjnym;
 - b) rażące naruszenie zasad sprawiedliwości proceduralnej;
 - c) wyraźnie arbitralne zachowanie;
 - d) nękanie, przymus, nadużycie władzy lub podobne działanie w złej wierze.

¹ Traktowanie, o którym mowa w niniejszym artykule, obejmuje traktowanie inwestorów objętych niniejszą Umową, które bezpośrednio lub pośrednio ma wpływ na funkcjonowanie, prowadzenie, utrzymywanie, sprzedaż inwestycji objętych niniejszą Umową oraz korzystanie z nich lub zarządzanie i inne rozporządzanie tymi inwestycjami, za które odpowiadają inwestorzy objęci niniejszą Umową.

² Dla większej pewności należy zaznaczyć, że fakt, iż skarga inwestora objętego niniejszą Umową została odrzucona, oddalona lub nie została pozytywnie rozpatrzona, nie stanowi sam w sobie odmowy ochrony prawnej.

3. Podczas ustalania, czy naruszony został obowiązek sprawiedliwego i słusznego traktowania, określony w ust. 2, Trybunał może wziąć pod uwagę w stosownych przypadkach, czy mając na celu doprowadzenie do dokonania inwestycji Strona złożyła inwestorowi szczególne lub jednoznaczne oświadczenia¹, które stworzyły uzasadnione oczekiwania inwestora objętego niniejszą Umową i na których to oświadczeniach racjonalnie opierał się inwestor objęty niniejszą Umową, a których to oczekiwań Strona następnie nie spełniła².

4. Strony, na wniosek Strony lub na podstawie zalecenia Komitetu, dokonują przeglądu treści zobowiązania, aby zapewnić sprawiedliwe i słuszne traktowanie, zgodnie z procedurą dotyczącą zmian określoną w art. 4.3 (Zmiany), w szczególności pod kątem tego, czy traktowanie inne niż to wymienione w ust. 2 również może stanowić naruszenie sprawiedliwego i słusznego traktowania.

5. Dla większej pewności należy zaznaczyć, że „pełna ochrona i bezpieczeństwo” odnoszą się wyłącznie do obowiązku Strony dotyczącego ochrony fizycznej inwestorów i inwestycji objętych niniejszą Umową.

¹ Dla większej pewności należy zaznaczyć, że oświadczenia mające na celu doprowadzenie do dokonania inwestycji obejmują oświadczenia złożone w celu przekonania inwestora do kontynuowania, nielikwidowania lub podjęcia dodatkowych inwestycji.

² Dla większej pewności należy zaznaczyć, że niespełnienie się uzasadnionych oczekiwań opisane w niniejszym ustępie nie stanowi samo w sobie naruszenia ust. 2, i że takie niespełnienie się uzasadnionych oczekiwań musi wynikać z tych samych wydarzeń lub okoliczności, które stanowią naruszenie ust. 2.

6. Jeżeli Strona, sama lub za pośrednictwem podmiotu wskazanego w art. 1.2 pkt 8 (Definicje), wyraźnie podjęła konkretne zobowiązanie w ramach pisemnego zobowiązania umownego¹ wobec inwestora objętego niniejszą Umową pochodzącego z drugiej Strony w zakresie inwestycji tego inwestora lub wobec inwestycji objętej niniejszą Umową, Strona ta nie będzie udaremniać lub osłabiać realizacji takiego zobowiązania poprzez wykonywanie funkcji władczych²:

- a) celowo; lub
- b) w sposób, który znacząco zakłóca równowagę praw i obowiązków określoną w pisemnym zobowiązaniu umownym, chyba że Strona zapewni odpowiednie odszkodowanie w celu przywrócenia inwestorowi lub inwestycji objętym niniejszą Umową warunków, które obowiązywałyby, gdyby nie nastąpiło udaremnienie lub osłabienie przestrzegania zobowiązania.

7. Naruszenie innych postanowień niniejszej Umowy lub odrębnej umowy międzynarodowej nie uznaje się za naruszenie niniejszego artykułu.

¹ Na użytek niniejszego ustępu „pisemne zobowiązanie umowne” oznacza pisemne porozumienie zawarte przez Stronę, działającą we własnym imieniu lub za pośrednictwem podmiotu wskazanego w art. 1.2 pkt 8 (Definicje), z inwestorem lub wobec inwestycji objętych niniejszą Umową, w formie pojedynczego instrumentu lub wielu instrumentów, które to porozumienie powoduje powstanie obustronnych praw i obowiązków oraz jest wiążące dla obu stron.

² Na użytek niniejszego artykułu uznaje się, że Strona udaremnia lub osłabia przestrzeganie zobowiązania poprzez wykonywanie funkcji władczych, jeżeli udaremnia lub osłabia przestrzeganie tego zobowiązania poprzez wprowadzanie, utrzymywanie lub niewprowadzanie środków obowiązkowych lub podlegających wykonaniu na mocy prawa krajowego.

ARTYKUŁ 2.5

Odszkodowanie

1. Inwestorzy objęci niniejszą Umową pochodzący z jednej Strony, których inwestycje objęte niniejszą Umową doznały uszczerbku w wyniku wojny lub innego konfliktu zbrojnego, rewolucji, krajowego stanu wyjątkowego, buntu, powstania lub zamieszek na terytorium drugiej Strony, korzystają z traktowania przez tę Stronę w zakresie zwrotu, rekompensaty, odszkodowania lub innego rozliczenia, które nie jest mniej korzystne od traktowania stosowanego przez tę Stronę wobec swoich własnych inwestorów lub inwestorów z jakiegokolwiek państwa trzeciego, w zależności od tego, który z tych sposobów traktowania jest bardziej korzystny dla danego inwestora objętego niniejszą Umową.

2. Bez uszczerbku dla ust. 1, inwestorzy objęci niniejszą Umową pochodzący z jednej Strony, którzy, w jakiegokolwiek sytuacji opisanej w ust. 1, ponieśli szkody na terytorium drugiej Strony wynikające z:

- a) przejęcia ich inwestycji objętej niniejszą Umową lub jej części przez siły zbrojne lub władze drugiej Strony; lub
- b) zniszczenia całej lub części inwestycji objętej niniejszą Umową przez siły zbrojne lub władze drugiej Strony, które to zniszczenie nie było konieczne ze względu na sytuację,

otrzymują od drugiej Strony zwrot lub odszkodowanie.

ARTYKUŁ 2.6

Wywłaszczenie¹

1. Żadna ze Stron nie może, bezpośrednio lub pośrednio, nacjonalizować, wywłaszczać ani obejmować środkami mającymi skutki równoważne nacjonalizacji lub wywłaszczeniu (dalej „wywłaszczenie”) inwestycji objętych niniejszą Umową dokonywanych przez inwestorów objętych niniejszą Umową pochodzących z drugiej Strony, chyba, że:

- a) dotyczy to celu publicznego;
- b) następuje to zgodnie z zasadami sprawiedliwości proceduralnej;
- c) nie ma charakteru dyskryminacyjnego; oraz
- d) zaoferowano w zamian niezwłoczne, odpowiednie i skuteczne odszkodowanie zgodnie z ust. 2.

2. Odszkodowanie musi odpowiadać godziwej wartości rynkowej inwestycji objętej niniejszą Umową przed tym jak wywłaszczenie lub zbliżające się wywłaszczenie zostało podane do wiadomości publicznej, wraz z odsetkami opartymi na rozsądnych stopach rynkowych, które ustalono w warunkach rynkowych uwzględniając czas, jaki upłynął od momentu wywłaszczenia do wypłaty odszkodowania. Takie odszkodowanie musi być faktycznie możliwe do uzyskania, wypłacane niezwłocznie i musi istnieć możliwość jego swobodnego transferu zgodnie z art. 2.7 (Transfer).

¹ Dla większej pewności należy zaznaczyć, że postanowienia niniejszego artykułu są interpretowane zgodnie z załącznikami 1 do 3.

Kryteria stosowane do ustalania godziwej wartości rynkowej mogą obejmować wartość przedsiębiorstwa kontynuującego działalność, wartość aktywów, w tym zadeklarowaną wartość dla celów podatkowych rzeczowych aktywów trwałych, oraz, w stosownych przypadkach, inne kryteria.

3. Niniejszy artykuł nie ma zastosowania do wydawania obowiązkowych licencji przyznawanych w związku z prawami własności intelektualnej, w zakresie, w jakim takie wydawanie jest zgodne z Porozumieniem TRIPS.

4. Wszelkie środki dotyczące wyłączenia lub wyceny są przedmiotem kontroli dokonywanej, na wniosek zainteresowanych inwestorów objętych niniejszą Umową, przez organy sądowe lub inne niezależne podmioty pochodzące ze Strony wprowadzającej środek.

ARTYKUŁ 2.7

Transfer

1. Strona zapewnia, aby wszelkie transfery odnoszące się do inwestycji objętej niniejszą Umową były dokonywane w walucie w pełni wymiennej bez ograniczeń lub opóźnień. Takie transfery obejmują:

- a) wkłady kapitałowe, takie jak środki podstawowe i dodatkowe na utrzymanie, rozwój lub rozbudowę inwestycji objętej niniejszą Umową;
- b) zyski, dywidendy, zyski kapitałowe i inne zwroty, przychody ze sprzedaży całej lub części inwestycji objętej niniejszą Umową albo z częściowej lub całkowitej likwidacji takiej inwestycji;
- c) odsetki, opłaty licencyjne, opłaty za zarządzanie, pomoc techniczną oraz inne opłaty;

- d) płatności dokonane w ramach umowy, której stroną jest inwestor objęty niniejszą Umową lub jego inwestycja objęta niniejszą Umową, w tym płatności dokonane zgodnie z umową pożyczki;
- e) przychody i inne wynagrodzenia personelu pochodzącego z zagranicy, który pracuje przy inwestycji objętej niniejszą Umową;
- f) płatności dokonywane zgodnie z art. 2.6 (Wywłaszczenie) i art. 2.5 (Odszkodowanie); oraz
- g) płatności na mocy art. 3.18 (Orzeczenie).

2. Żadne z postanowień niniejszego artykułu nie może być interpretowane jako przeszkoda uniemożliwiająca Stronie stosowanie w sposób równy i niedyskryminacyjny swoich przepisów dotyczących:

- a) upadłości, niewypłacalności oraz ochrony praw wierzycieli;
- b) wydawania, handlu lub obrotu papierami wartościowymi, transakcjami typu futures, opcjami lub instrumentami pochodnymi;
- c) sprawozdań finansowych lub przechowywania dokumentacji dotyczącej transferów, w przypadku gdy są one konieczne w celu wspierania egzekwowania prawa lub organów regulacyjnych w dziedzinie finansów;
- d) przestępstw lub wykroczeń;
- e) zapewnienia zgodności z nakazami lub wyrokami wydanymi w postępowaniach sądowych lub administracyjnych;

- f) zabezpieczenia społecznego, publicznych emerytur lub obowiązkowych systemów oszczędnościowych; lub
- g) podatków.

3. W wyjątkowych okolicznościach związanych z poważnymi trudnościami w funkcjonowaniu polityki gospodarczej i pieniężnej lub polityki kursowej Strony, bądź też zagrożenia takimi trudnościami, zainteresowana Strona może wprowadzić tymczasowe środki ochronne w odniesieniu do transferów. Środki takie muszą być absolutnie niezbędne, okres ich obowiązywania nie może przekraczać w żadnym wypadku sześciu miesięcy¹ i nie mogą stanowić one narzędzia służącego arbitralnemu lub nieuzasadnionemu wprowadzaniu różnic między Stroną a podmiotem niebędącym Stroną w podobnych sytuacjach.

Strona wprowadzająca środki ochronne informuje drugą Stronę niezwłocznie oraz przedstawia jak najszybciej harmonogram ich znoszenia.

4. W przypadku gdy Strona napotyka poważne trudności w zakresie bilansu płatniczego i finansów zagranicznych lub jest tym zagrożona, może wprowadzić lub utrzymać środki ograniczające w odniesieniu do transferów związanych z inwestycjami.

¹ Stosowanie środków ochronnych można rozszerzyć poprzez ich formalne ponowne wprowadzenie w przypadku dalszego występowania wyjątkowych okoliczności i po poinformowaniu drugiej Strony o wdrożeniu proponowanego formalnego ponownego wprowadzenia.

5. Strony dokładają starań, by uniknąć stosowania środków ograniczających, o których mowa w ust. 4. Wszelkie środki ograniczające wprowadzone lub utrzymywane zgodnie z ust. 4 muszą być niedyskryminujące, obowiązywać na czas określony i nie wykraczać poza to, co jest niezbędne do naprawienia sytuacji w zakresie bilansu płatniczego i finansów zagranicznych. Muszą być one zgodne odpowiednio z warunkami określonymi w Porozumieniu z Marrakeszu ustanawiającym Światową Organizację Handlu, sporządzonym w Marrakeszu w dniu 15 kwietnia 1994 r. (zwanym dalej „Porozumieniem WTO”) i ze statutem Międzynarodowego Funduszu Walutowego.

6. Strona utrzymująca lub wprowadzająca środki ograniczające zgodnie z ust. 4 lub zmiany do nich, niezwłocznie powiadamia drugą Stronę o takich działaniach.

7. W przypadku przyjęcia lub utrzymywania ograniczeń zgodnie z ust. 4 niezwłocznie odbywają się konsultacje w ramach Komitetu. Konsultacje takie poddadzą ocenie sytuację bilansu płatniczego zainteresowanej Strony oraz ograniczenia wprowadzone i utrzymywane zgodnie z ust. 4, mając na względzie takie czynniki jak, między innymi:

- a) istotę i zakres trudności w zakresie bilansu płatniczego i finansów zagranicznych;
- b) zewnętrzne warunki gospodarcze i handlowe; lub
- c) alternatywne środki naprawcze, które mogą być dostępne.

Konsultacje dotyczą zgodności wszelkich środków ograniczających z ust. 4 i 5. Wszystkie wyniki ustaleń dotyczących statystyk i stanów faktycznych związanych z innymi kwestiami, przedstawione przez Międzynarodowy Fundusz Walutowy (zwany dalej „MFW”) odnoszące się do walut obcych, rezerw monetarnych oraz bilansu płatniczego, są przyjmowane jako takie, a wnioski opiera się na ocenie MFW dotyczącej sytuacji bilansu płatniczego i finansów zagranicznych Strony, której to dotyczy.

ARTYKUŁ 2.8

Subrogacja

Jeżeli Strona lub agencja działająca w imieniu Strony dokonuje płatności na rzecz któregośkolwiek z jej inwestorów w ramach gwarancji, polisy ubezpieczeniowej lub innej formy odszkodowania, do której się zobowiązała lub którą przyznała w odniesieniu do inwestycji, druga Strona uznaje subrogację lub transfer wszystkich praw lub tytułów lub cesję wszelkich roszczeń dotyczących takiej inwestycji. Strona lub agencja ma prawo do dochodzenia praw lub roszczeń objętych cesją lub subrogacją w takim samym zakresie jak miało to miejsce w przypadku pierwotnych praw lub roszczeń inwestora. Takie prawa objęte subrogacją mogą być dochodzone przez Stronę lub agencję lub inwestora, jeżeli Strona lub agencja na to zezwoli.

ROZDZIAŁ TRZECI

ROZSTRZYGANIE SPORÓW

SEKCJA A

ROZSTRZYGANIE SPORÓW MIĘDZY INWESTORAMI A STRONAMI

ARTYKUŁ 3.1

Zakres i definicje

1. Niniejsza sekcja ma zastosowanie do sporów między skarżącym pochodzącym z terytorium jednej Strony a drugą Stroną w zakresie traktowania¹, które rzekomo narusza postanowienia rozdziału drugiego (Ochrona inwestycji), a naruszenie to miałooby powodować stratę lub szkodę dla skarżącego lub jego lokalnie utworzonego przedsiębiorstwa.
2. Jeżeli nie określono inaczej, na użytek niniejszej sekcji:
 - a) „strony sporu” oznaczają skarżącego i pozwanego;

¹ Strony zgadzają się co do tego, że „traktowanie” może obejmować zaniechanie działania.

- b) „skarżący” oznacza inwestora Strony, który zamierza wnieść lub wniósł skargę na podstawie niniejszej sekcji:
- (i) działając we własnym imieniu; lub
 - (ii) działając w imieniu lokalnie utworzonego przedsiębiorstwa, jak określono w lit. c), które jest jego własnością lub które kontroluje¹;
- c) „lokalnie utworzone przedsiębiorstwo” oznacza osobę prawną będącą własnością lub kontrolowaną² przez inwestora jednej Strony, utworzoną na terytorium drugiej Strony;
- d) „Strona niebędąca stroną sporu” oznacza Singapur, w przypadku gdy pozywane są Unia lub państwo członkowskie Unii; lub Unię, w przypadku gdy pozwany jest Singapur;
- e) „pozwany” oznacza Singapur lub w przypadku Strony UE, Unię albo państwo członkowskie Unii, zgodnie z powiadomieniem na mocy art. 3.5 (Zawiadomienie o zamiarze); oraz

¹ Aby uniknąć wątpliwości należy zaznaczyć, że ust. 2 lit. b) odzwierciedla uzgodnienie Stron dotyczące traktowania lokalnie utworzonego przedsiębiorstwa jako obywatela drugiej Umawiającej się Strony na użytek art. 25 ust. 2 lit. b) Konwencji w sprawie rozstrzygania sporów inwestycyjnych między państwami a obywatelami innych państw z dnia 18 marca 1965 r.

² Osoba prawna:

- a) jest własnością osób fizycznych lub prawnych drugiej Strony, jeśli ponad 50 % jej kapitału stanowi własność rzeczywistą osób fizycznych lub prawnych pochodzących z drugiej Strony;
- b) znajduje się pod kontrolą osób fizycznych lub prawnych drugiej Strony, jeżeli osoby fizyczne lub prawne mają uprawnienia do powołania większości członków jej organów zarządzających lub nadzorczych albo mogą w inny sposób kierować jej działaniami z prawnego punktu widzenia;

- f) „finansowanie przez osoby trzecie” oznacza wszelkie finansowanie zapewnione przez osobę fizyczną lub prawną, która nie jest stroną sporu, ale która zawiera umowę ze stroną sporu w celu pokrycia części lub całości kosztów postępowania w zamian za udział w korzyściach lub potencjalnych korzyściach uzyskanych w wyniku postępowania, do którego strony sporu mogą stać się uprawnione, lub zapewnia takie finansowanie w formie darowizny lub dotacji.

ARTYKUŁ 3.2

Polubowne rozstrzygnięcie sporu

Każdy spór powinien, w miarę możliwości, zostać rozwiązany polubownie poprzez negocjacje oraz, jeżeli jest to możliwe, przed złożeniem wniosku o konsultacje na podstawie art. 3.3 (Konsultacje). Polubowne rozstrzygnięcie sporu może zostać uzgodnione na każdym etapie, również po rozpoczęciu postępowania w celu rozstrzygnięcia sporu na podstawie niniejszej sekcji.

ARTYKUŁ 3.3

Konsultacje

1. Jeżeli spór nie może zostać rozstrzygnięty w sposób przewidziany w art. 3.2 (Polubowne rozstrzygnięcie sporu), skarżący, pochodzący z terytorium jednej Strony, zarzucający naruszenie postanowień rozdziału drugiego (Ochrona inwestycji) może przedłożyć wniosek o konsultacje drugiej Stronie.

2. Wniosek o konsultacje zawiera następujące informacje:
 - a) imię, nazwisko lub nazwę i adres skarżącego oraz, w przypadku gdy wniosek jest przedkładany w imieniu lokalnie utworzonego przedsiębiorstwa, nazwę i adres oraz siedzibę rejestrową lokalnie utworzonego przedsiębiorstwa;
 - b) postanowienia rozdziału drugiego (Ochrona inwestycji), które zostały rzekomo naruszone;
 - c) podstawę prawną i podstawę faktyczną sporu, w tym traktowanie, które rzekomo narusza postanowienia rozdziału drugiego (Ochrona inwestycji); oraz
 - d) żadaną rekompensatę oraz oszacowaną stratę lub szkodę poniesioną rzekomo przez skarżącego lub jego lokalnie utworzone przedsiębiorstwo z powodu wymienionego naruszenia.
3. Wniosek o konsultacje jest przedkładany:
 - a) w ciągu 30 miesięcy od dnia, w którym skarżący lub, w odpowiednim przypadku, lokalnie utworzone przedsiębiorstwo po raz pierwszy uzyskali lub powinni byli uzyskać wiedzę o traktowaniu rzekomo naruszającym postanowienia rozdziału drugiego (Ochrona inwestycji); lub

b) w przypadku gdy wykorzystywane są krajowe środki sądowe, a termin, o którym mowa w lit. a), upłynął, w okresie jednego roku od dnia, w którym skarżący lub, w odpowiednim przypadku, lokalnie utworzone przedsiębiorstwo zaprzestanie wykorzystywania krajowych środków sądowych; oraz, w każdym przypadku, nie później niż w ciągu 10 lat od dnia, w którym skarżący lub, w odpowiednim przypadku, jego lokalnie utworzone przedsiębiorstwo po raz pierwszy uzyskali lub powinni byli uzyskać wiedzę o traktowaniu rzekomo naruszającym postanowienia rozdziału drugiego (Ochrona inwestycji).

4. Jeżeli skarżący nie wniósł skargi na podstawie art. 3.6 (Wniesienie skargi do Trybunału) w okresie 18 miesięcy od złożenia wniosku o konsultacje, uznaje się, że skarżący wycofał swój wniosek o konsultacje i jakiegokolwiek zawiadomienie o zamiarze, oraz że zrezygnował z prawa do wniesienia skargi. Okres ten może zostać przedłużony za porozumieniem stron uczestniczących w konsultacjach.

5. Upływ terminów, o których mowa w ust. 3 i 4, nie powoduje niedopuszczalności skargi, jeżeli skarżący może wykazać, że niezłożenie wniosku o konsultacje lub niewniesienie skargi, w zależności od przypadku, wynikało z braku możliwości podjęcia kroków przez skarżącego spowodowanego działaniami celowo podjętymi przez drugą Stronę, pod warunkiem że skarżący podjął działania, gdy tylko mógł je racjonalnie podjąć.

6. Jeżeli wniosek o konsultacje dotyczy rzekomego naruszenia niniejszej Umowy przez Unię lub przez jakiegokolwiek państwo członkowskie Unii, zostaje on przesłany do Unii.

7. Strony sporu mogą, w stosownych przypadkach, przeprowadzać konsultacje w drodze wideokonferencji lub za pomocą innych środków, np. w przypadku, gdy skarżący jest małym lub średnim przedsiębiorstwem.

ARTYKUŁ 3.4

Mediacja i alternatywne metody rozstrzygania sporów

1. Strony sporu mogą w każdym momencie, w tym przed dostarczeniem zawiadomienia o zamiarze, zgodzić się na mediację.
2. Przeprowadzenie mediacji jest dobrowolne i pozostaje bez uszczerbku dla sytuacji prawnej każdej ze stron sporu.
3. Przeprowadzenie mediacji może być regulowane zasadami określonymi w załączniku 6 (Mechanizm mediacji stosowany w przypadku sporów między inwestorami a Stronami) lub innymi zasadami uzgodnionymi przez strony sporu. Każdy termin, o którym mowa w załączniku 6 (Mechanizm mediacji stosowany w przypadku sporów między inwestorami a Stronami), może być zmieniony za obopólnym porozumieniem stron sporu.
4. Mediator jest wyznaczany za porozumieniem stron sporu lub zgodnie z art. 3 (Wybór mediatora) załącznika 6 (Mechanizm mediacji stosowany w przypadku sporów między inwestorami a Stronami). Mediatorzy muszą spełniać wymogi załącznika 7 (Kodeks postępowania Członków Trybunału, Trybunału Odwoławczego i mediatorów).
5. Strony sporu dokładają starań, by osiągnąć wspólnie uzgodnione rozwiązanie w ciągu 60 dni od daty wyznaczenia mediatora.

6. Jeżeli strony sporu uzgodniły, że przeprowadzą mediację, art. 3.3 ust. 3 i 4 (Konsultacje) nie ma zastosowania między dniem, w którym uzgodniono przeprowadzenie mediacji, a terminem przypadającym 30 dni po dniu, w którym jedna ze stron sporu podejmie decyzję o zakończeniu mediacji przesyłając stosowne pismo mediatorowi i drugiej stronie sporu.

7. Postanowienia niniejszego artykułu nie wykluczają możliwości zastosowania przez strony sporu alternatywnych metod rozstrzygania sporu.

ARTYKUŁ 3.5

Zawiadomienie o zamiarze

1. Jeżeli spór nie może zostać rozstrzygnięty w terminie trzech miesięcy od przedłożenia wniosku o konsultacje, skarżący może dostarczyć zawiadomienie o zamiarze, w którym wskazuje się na piśmie zamiar skarżącego dotyczący wniesienia skargi w celu rozstrzygnięcia sporu i które zawiera następujące informacje:

- a) imię, nazwisko lub nazwę i adres skarżącego oraz, w przypadku gdy wniosek jest przedkładany w imieniu lokalnie utworzonego przedsiębiorstwa, nazwę i adres oraz siedzibę rejestrową lokalnie utworzonego przedsiębiorstwa;
- b) postanowienia rozdziału drugiego (Ochrona inwestycji), które zostały rzekomo naruszone;
- c) podstawę prawną i podstawę faktyczną sporu, w tym traktowanie, które rzekomo naruszyło postanowienia rozdziału drugiego (Ochrona inwestycji); oraz

- d) żadaną rekompensatę oraz oszacowaną stratę lub szkodę poniesioną rzekomo przez skarżącego lub jego lokalnie utworzone przedsiębiorstwo z powodu wymienionego naruszenia.

Zawiadomienie o zamiarze jest przesyłane do Unii lub do Singapuru, zależnie od przypadku.

2. Jeżeli zawiadomienie o zamiarze zostało przesłane do Unii, Unia ustala pozwanego w okresie dwóch miesięcy od daty otrzymania zawiadomienia. Unia niezwłocznie informuje skarżącego o tym ustaleniu, a na tej podstawie skarżący może wnieść skargę zgodnie z art. 3.6 (Wniesienie skargi do Trybunału).

3. Jeżeli ustalenie pozwanego nie zostało dokonane zgodnie z ust. 2, zastosowanie mają następujące zasady:

- a) jeżeli w zawiadomieniu o zamiarze wskazano wyraźnie traktowanie stosowane przez państwo członkowskie Unii, dane państwo członkowskie występuje jako pozwany;
- b) jeżeli w zawiadomieniu o zamiarze wskazano jakiekolwiek traktowanie stosowane przez instytucję, organ lub agencję Unii, Unia występuje jako pozwany.

4. Jeżeli Unia albo państwo członkowskie występuje jako pozwany, ani Unia, ani zainteresowane państwo członkowskie nie może podnosić niedopuszczalności skargi, lub w inny sposób podnosić, że skarga lub orzeczenie są bezpodstawne lub nieważne w oparciu o argument, że właściwym pozwanym powinna być lub powinna była być Unia, a nie państwo członkowskie lub odwrotnie.

5. Dla większej pewności, żadne z postanowień niniejszej Umowy lub obowiązujących zasad rozstrzygania sporów nie uniemożliwia wymiany wszelkich informacji między Unią i danym państwem członkowskim dotyczących sporu.

ARTYKUŁ 3.6

Wniesienie skargi do Trybunału

1. Nie wcześniej niż trzy miesiące od daty zawiadomienia o zamiarze, dostarczonego zgodnie z art. 3.5 (Zawiadomienie o zamiarze), skarżący może przedłożyć skargę do Trybunału na podstawie jednego z następujących uregulowań dotyczących rozstrzygania sporów¹:

- a) Konwencji w sprawie rozstrzygania sporów inwestycyjnych między państwami a obywatelami innych państw z dnia 18 marca 1965 r. (zwanej dalej „konwencją ICSID”), pod warunkiem, że zarówno pozwany, jak i państwo skarżącego, są stronami konwencji ICSID;

¹ Dla większej pewności:

- a) zasady odpowiednich mechanizmów rozstrzygania sporów mają zastosowanie z zastrzeżeniem szczegółowych postanowień niniejszej sekcji oraz są uzupełniane decyzjami przyjętymi na podstawie art. 4.1 ust. 4 lit. g) (Komitet); oraz
- b) skargi, w przypadku których przedstawiciel przedkłada skargę w imieniu grupy składającej się z nieokreślonej liczby nieznanych skarżących oraz zamierza reprezentować interesy takich skarżących w postępowaniu, podejmując wszystkie decyzje dotyczące skargi w ich imieniu, nie są dopuszczalne.

- b) konwencji ICSID zgodnie z zasadami dotyczącymi dodatkowego mechanizmu zarządzania postępowaniami przez Sekretariat Międzynarodowego Centrum Rozstrzygania Sporów Inwestycyjnych (zwanymi dalej „zasadami dotyczącymi dodatkowego mechanizmu ICSID”), pod warunkiem, że albo pozwany albo państwo skarżące są stroną konwencji ICSID¹;
- c) zasad arbitrażu Komisji Narodów Zjednoczonych do spraw Międzynarodowego Prawa Handlowego (UNCITRAL); lub
- d) wszelkich innych zasad, jeśli uzgodnią to strony sporu.

2. Ust. 1 niniejszego artykułu stanowi zgodę pozwanego na wniesienie skargi na podstawie niniejszej sekcji. Uznaje się, że zgoda wynikająca z ust. 1 oraz wniesienie skargi na podstawie niniejszej sekcji spełniają wymogi:

- a) rozdziału II konwencji ICSID oraz zasad dotyczących dodatkowego mechanizmu ICSID, w zakresie pisemnej zgody stron sporu; oraz
- b) art. II Konwencji o uznawaniu i wykonywaniu zagranicznych orzeczeń arbitrażowych, sporządzonej w Nowym Jorku w dniu 10 czerwca 1958 r. (zwanej dalej „konwencją z Nowego Jorku”) w zakresie „zgody na piśmie”.

¹ Na użytek lit. a) i b), pojęcie „państwa” obejmuje również Unię, jeżeli Unia przystąpi do konwencji ICSID.

ARTYKUŁ 3.7

Warunki wniesienia skargi

1. Skarga może zostać wniesiona zgodnie z niniejszą sekcją, tylko jeżeli:
 - a) wniesieniu skargi towarzyszy pisemna zgoda skarżącego na rozstrzygnięcie sporu zgodnie z procedurami określonymi w niniejszej sekcji oraz wskazanie przez skarżącego jednego z mechanizmów rozstrzygania sporów, o których mowa w art. 3.6 ust. 1 (Wniesienie skargi do Trybunału), jako reguł dotyczących rozstrzygnięcia sporu;
 - b) upłynęło przynajmniej sześć miesięcy od przedłożenia wniosku o konsultacje zgodnie z art. 3.3 (Konsultacje) i upłynęły przynajmniej trzy miesiące od przedłożenia zawiadomienia o zamiarze na podstawie art. 3.5 (Zawiadomienie o zamiarze);
 - c) wniosek o konsultacje oraz zawiadomienie o zamiarze przedłożone przez skarżącego spełniają warunki wskazane odpowiednio w art. 3.3 ust. 2 (Konsultacje) oraz w art. 3.5 ust. 1 (Zawiadomienie o zamiarze);
 - d) prawna i merytoryczna podstawa sporu była wcześniej przedmiotem konsultacji na podstawie art. 3.3 (Konsultacje);
 - e) wszystkie żądania określone w skardze wniesionej zgodnie z art. 3.6 (Wniesienie skargi do Trybunału) wynikają z traktowania określonego w zawiadomieniu o zamiarze zgodnie z art. 3.5 (Zawiadomienie o zamiarze); oraz

f) skarżący:

- (i) wycofuje wszelkie nierozpatrzone skargi wniesione do Trybunału lub do dowolnego krajowego lub międzynarodowego sądu lub trybunału na podstawie prawa krajowego lub międzynarodowego, dotyczące tego samego traktowania rzekomo naruszającego postanowienia rozdziału drugiego (Ochrona inwestycji);
- (ii) oświadcza, że nie wniesie takiej skargi w przyszłości; oraz
- (iii) oświadcza, że nie będzie egzekwować żadnych orzeczeń wydanych na podstawie niniejszej sekcji, zanim takie orzeczenie nie stanie się prawomocne i nie będzie dążyć do odwołania, rewizji, uchylenia, unieważnienia lub zmiany orzeczenia ani nie zapoczątkuje innego podobnego postępowania przed międzynarodowym bądź krajowym sądem lub trybunałem, w odniesieniu do orzeczenia wydanego na podstawie niniejszej sekcji.

2. Na użytek ust. 1 lit. f) termin „skarżący” odnosi się do inwestora i, w stosownych przypadkach, do lokalnie utworzonego przedsiębiorstwa. Ponadto na użytek ust. 1 lit. f) ppkt (i) termin „skarżący” obejmuje wszelkie osoby, które bezpośrednio lub pośrednio posiadają udziały własnościowe inwestora lub są kontrolowane przez inwestora lub, w stosownych przypadkach, posiadają udziały własnościowe lokalnie utworzonego przedsiębiorstwa lub są kontrolowane przez lokalnie utworzone przedsiębiorstwo.

3. Na wniosek pozwanego Trybunał stwierdza brak swojej właściwości, jeżeli skarżący nie spełnia wymogów lub nie składa oświadczeń, o których mowa w ust. 1 i 2.

4. Postanowienia ust. 1 lit. f) nie uniemożliwiają skarżącemu poszukiwania tymczasowych środków ochrony poprzez odwołanie się do sądów lub trybunałów administracyjnych pozwanego przed wszczęciem lub podczas postępowania na dowolnym z forów rozstrzygania sporów, o których mowa w art. 3.6 (Wniesienie skargi do Trybunału). Na użytek niniejszego artykułu tymczasowe środki ochrony mają na celu wyłącznie zachowanie praw i interesów skarżącego i nie służą uzyskaniu odszkodowania ani rozstrzygnięciu kwestii będącej przedmiotem sporu.

5. Dla większej pewności, Trybunał stwierdza brak swojej właściwości, jeżeli spór powstał lub mógł najprawdopodobniej powstać w czasie, gdy skarżący nabył własność inwestycji będącej przedmiotem sporu lub prawo do jej kontroli, a Trybunał ustalił na podstawie faktów, że skarżący nabył własność takiej inwestycji lub prawo do jej kontroli w wyłącznym celu wniesienia skargi na podstawie niniejszej sekcji. Niniejszy ustęp pozostaje bez uszczerbku dla innych zastrzeżeń jurysdykcyjnych, które mogą być przedmiotem oceny Trybunału.

ARTYKUŁ 3.8

Finansowanie przez osoby trzecie

1. Każda strona sporu korzystająca z finansowania przez osoby trzecie przekazuje drugiej stronie sporu i Trybunałowi nazwę i adres osoby trzeciej udzielającej finansowania.

2. Powiadomienia takiego dokonuje się w momencie złożenia skargi lub niezwłocznie po tym, jak finansowanie przez osoby trzecie zostanie uzgodnione, przekazane lub przyznane, stosownie do przypadku.

ARTYKUŁ 3.9

Trybunał Pierwszej Instancji

1. Trybunał Pierwszej Instancji (zwany dalej „Trybunałem”) zostaje niniejszym utworzony do rozpatrywania skarg wniesionych na podstawie art. 3.6 (Wniesienie skargi do Trybunału).
2. Komitet, po wejściu w życie niniejszej Umowy, powołuje sześciu Członków Trybunału. Dla celów takiego powołania:
 - a) Strona UE wyznacza dwóch Członków;
 - b) Singapur wyznacza dwóch Członków; oraz
 - c) Strona UE i Singapur wyznaczają wspólnie dwóch Członków, którzy nie są obywatelami żadnego państwa członkowskiego Unii ani Singapuru.
3. Komitet może zadecydować o zwiększeniu lub zmniejszeniu liczby Członków o liczbę będącą wielokrotnością liczby trzy. Powołanie dodatkowych Członków odbywa się na takich samych zasadach, jak określono w ust. 2.

4. Członkowie posiadają kwalifikacje wymagane w swoich państwach do powołania na stanowisko sędziego lub są prawnikami o uznanej reputacji. Posiadają oni specjalistyczną wiedzę lub doświadczenie z zakresu międzynarodowego prawa publicznego. Zaleca się, by członkowie Trybunału posiadali wiedzę fachową, w szczególności w zakresie międzynarodowego prawa inwestycyjnego, międzynarodowego prawa handlowego lub rozstrzygania sporów związanych z międzynarodowymi umowami inwestycyjnymi lub handlowymi.
5. Członkowie są powoływani na ośmioletnią kadencję. Jednakże w przypadku trzech z sześciu osób powołanych niezwłocznie po wejściu w życie niniejszej Umowy, wskazanych w drodze losowania, kadencję wydłuża się do dwunastu lat. Kadencja Członka może zostać odnowiona decyzją Komitetu po jej wygaśnięciu. Powstające wakaty są uzupełniane w miarę ich pojawiania się. Osoba wyznaczona do zastąpienia osoby, której kadencja nie wygasła, sprawuje urząd przez okres, jaki pozostał do końca kadencji jej poprzednika. Osoba, która jest członkiem składu orzekającego Trybunału w chwili upływu swojej kadencji, może za zgodą Prezesa Trybunału pozostać w tym składzie do czasu zakończenia prowadzonego przez niego postępowania i, wyłącznie do tego celu, jest w dalszym ciągu uznawana za Członka Trybunału.
6. Powołuje się Prezesa i Wiceprezesa Trybunału, którzy są odpowiedzialni za kwestie organizacyjne. Są oni powoływani na czteroletnią kadencję i są losowani spośród Członków, którzy zostali powołani zgodnie z ust. 2 lit. c). Pełnią oni obowiązki w systemie rotacyjnym, w kolejności ustalonej w drodze losowania przez przewodniczącego Komitetu. Wiceprezes zastępuje Prezesa, gdy nie może pełnić on swoich funkcji.
7. Trybunał rozpatruje sprawy w składach złożonych z trzech Członków, z których każdy został powołany zgodnie z, odpowiednio, ust. 2 lit. a), lit. b) i lit. c). Składowi przewodniczy Członek, który został powołany zgodnie z ust. 2 lit. c).

8. W terminie 90 dni od wniesienia skargi na podstawie art. 3.6 (Wniesienie skargi do Trybunału), Prezes Trybunału powołuje Członków do rozpatrującego sprawę składu orzekającego na zasadzie rotacji, zapewniając, by każdy skład wybierany był losowo i w sposób nieprzewidywalny, dając przy tym wszystkim Członkom równe szanse orzekania.
9. Niezależnie od ust. 7, strony sporu mogą uzgodnić, że sprawa powinna być rozpatrywana przez jednego Członka. Członek ten jest wybierany przez Prezesa Trybunału spośród tych Członków, którzy zostali powołani zgodnie z ust. 2 lit. c). Pozwany przychylnie rozpatruje taką propozycję skarżącego, zwłaszcza jeżeli skarżący jest małym lub średnim przedsiębiorstwem lub jeżeli dochodzona rekompensata lub odszkodowanie są stosunkowo niewielkie. Wniosek taki należy złożyć równocześnie ze skargą składaną zgodnie z art. 3.6 (Wniesienie skargi do Trybunału).
10. Trybunał określa swoje procedury pracy.
11. Członkowie Trybunału zapewniają swoją dostępność i zdolność do pełnienia funkcji określonych w niniejszej sekcji.
12. Aby zapewnić ich dostępność, Członkowie otrzymują miesięczne wynagrodzenie za gotowość do pełnienia obowiązków, ustalone przez Komitet w drodze decyzji. Prezes Trybunału i, w stosownych przypadkach, Wiceprezes, pobiera wynagrodzenie w wysokości wynagrodzenia ustalonego na podstawie art. 3.10 ust. 11 (Trybunał Odwoławczy) za każdy dzień pracy w ramach pełnienia funkcji Prezesa Trybunału na podstawie niniejszej sekcji.

13. Wynagrodzenie za gotowość do pełnienia obowiązków oraz dzienne wynagrodzenie Prezesa lub Wiceprezesa Trybunału podczas wykonywania zadań Prezesa Trybunału na podstawie niniejszej sekcji jest wpłacane w równych częściach przez obie Strony na rachunek zarządzany przez Sekretariat ICSID. W przypadku niedokonania przez jedną ze Stron wpłaty wynagrodzenia za gotowość do pełnienia obowiązków lub dziennego wynagrodzenia, druga Strona może zdecydować o uiszczeniu tej płatności. Wszelkie takie zaległe płatności pozostają należne wraz z odpowiednimi odsetkami.

14. O ile Komitet nie przyjmie decyzji zgodnie z ust. 15, kwoty innych honorariów i kosztów Członków w ramach składu Trybunału są określone na podstawie art. 14 ust. 1 rozporządzeń administracyjnych i finansowych ustanowionych na podstawie konwencji ICSID obowiązujących w dniu złożenia skargi i rozdzielane przez Trybunał pomiędzy strony sporu zgodnie z art. 3.21 (Koszty).

15. Wynagrodzenie za gotowość do pełnienia obowiązków oraz inne wynagrodzenia i wydatki mogą zostać trwale przekształcone decyzją Komitetu w regularne wynagrodzenie. W takim przypadku Członkowie pełnią swoje funkcje w pełnym wymiarze czasu pracy, a Komitet ustala ich wynagrodzenia i związane z nimi kwestie organizacyjne. W takim przypadku Członkowie nie mogą wykonywać żadnej innej zarobkowej lub niezarobkowej działalności zawodowej, chyba że w drodze wyjątku wyrazi na to zgodę Prezes Trybunału.

16. Sekretariat ICSID pełni funkcję sekretariatu Trybunału i zapewnia mu odpowiednie wsparcie. Wydatki na ten cel są rozdzielane przez Trybunał pomiędzy strony sporu zgodnie z art. 3.21 (Koszty).

ARTYKUŁ 3.10

Trybunał Odwoławczy

1. Niniejszym ustanowiony zostaje stały Trybunał Odwoławczy, którego zadaniem jest rozpatrywanie odwołań od orzeczeń wstępnych wydanych przez Trybunał.
2. Komitet, po wejściu w życie niniejszej Umowy, powołuje sześciu Członków Trybunału Odwoławczego. Dla celów takiego powołania:
 - a) Strona UE wyznacza dwóch Członków;
 - b) Singapur wyznacza dwóch Członków; oraz
 - c) Strona UE i Singapur wyznaczają wspólnie dwóch Członków, którzy nie są obywatelami żadnego państwa członkowskiego Unii ani Singapuru.
3. Komitet może zadecydować o zwiększeniu lub zmniejszeniu liczby Członków Trybunału Odwoławczego o liczbę będącą wielokrotnością liczby trzy. Powołanie dodatkowych Członków odbywa się na takich samych zasadach, jak określono w ust. 2.
4. Członkowie Trybunału Odwoławczego posiadają kwalifikacje wymagane w swoich państwach do powołania na najwyższe stanowiska sędziego lub są prawnikami o uznanej reputacji. Posiadają oni specjalistyczną wiedzę lub doświadczenie z zakresu międzynarodowego prawa publicznego. Zaleca się, by członkowie Trybunału posiadali wiedzę fachową, w szczególności w zakresie międzynarodowego prawa inwestycyjnego, międzynarodowego prawa handlowego lub rozstrzygania sporów związanych z międzynarodowymi umowami inwestycyjnymi lub handlowymi.

5. Członkowie Trybunału Odwoławczego są powoływani na ośmioletnią kadencję. Jednakże w przypadku trzech z sześciu osób powołanych niezwłocznie po wejściu w życie niniejszej Umowy, wskazanych w drodze losowania, kadencję wydłuża się do dwunastu lat. Kadencja Członka może zostać odnowiona decyzją Komitetu po jej wygaśnięciu. Powstające wakaty są uzupełniane w miarę ich pojawiania się. Osoba wyznaczona do zastąpienia osoby, której kadencja nie wygasła, sprawuje urząd przez okres, jaki pozostał do końca kadencji jej poprzednika. Osoba, która jest członkiem składu orzekającego Trybunału Odwoławczego, w chwili upływu swojej kadencji, może za zgodą Prezesa Trybunału Odwoławczego pozostać w tym składzie do czasu zakończenia prowadzonego przez niego postępowania i, wyłącznie do tego celu, jest w dalszym ciągu uznawana za Członka Trybunału Odwoławczego.
6. Powołuje się Prezesa i Wiceprezesa Trybunału Odwoławczego, którzy są odpowiedzialni za kwestie organizacyjne. Są oni powoływani na czteroletnią kadencję i są losowani spośród Członków Trybunału Odwoławczego, którzy zostali powołani zgodnie z ust. 2 lit. c). Pełnią oni obowiązki w systemie rotacyjnym, w kolejności ustalonej w drodze losowania przez przewodniczącego Komitetu. Wiceprezes zastępuje Prezesa, gdy nie może pełnić on swoich funkcji.
7. Trybunał Odwoławczy rozpatruje sprawy w składach złożonych z trzech Członków, z których każdy został powołany zgodnie z, odpowiednio, ust. 2 lit. a), lit. b) i lit. c). Składowi przewodniczy Członek, który został powołany zgodnie z ust. 2 lit. c).
8. Prezes Trybunału Odwoławczego powołuje Członków do rozpatrującego odwołanie składu orzekającego na zasadzie rotacji, zapewniając, by każdy skład wybierany był losowo i w sposób nieprzewidywalny, dając przy tym wszystkim Członkom równe szanse orzekania.
9. Trybunał Odwoławczy określa swoje procedury pracy.

10. Członkowie Trybunału Odwoławczego zapewniają swoją dostępność i zdolność do pełnienia funkcji określonych w niniejszej sekcji.

11. Aby zapewnić ich dostępność, Członkowie otrzymują miesięczne wynagrodzenie za gotowość do pełnienia obowiązków i wynagrodzenie za każdy dzień przepracowany w funkcji Członka, ustalone przez Komitet w drodze decyzji. Prezes Trybunału Odwoławczego i, w stosownych przypadkach, Wiceprezes, pobiera wynagrodzenie za każdy dzień pracy w ramach pełnienia funkcji Prezesa Trybunału Odwoławczego na podstawie niniejszej sekcji.

12. Wynagrodzenie za gotowość do pełnienia obowiązków oraz dzienne wynagrodzenie Prezesa lub Wiceprezesa Trybunału Odwoławczego podczas wykonywania zadań Prezesa Trybunału Odwoławczego na podstawie niniejszej sekcji jest wpłacane w równych częściach przez obie Strony na rachunek zarządzany przez Sekretariat ICSID. W przypadku niedokonania przez jedną ze Stron wpłaty wynagrodzenia za gotowość do pełnienia obowiązków lub dziennego wynagrodzenia, druga Strona może zdecydować o uiszczeniu tej płatności. Wszelkie takie zaległe płatności pozostają należne wraz z odpowiednimi odsetkami.

13. Wynagrodzenie za gotowość do pełnienia obowiązków oraz dzienne wynagrodzenia mogą zostać trwale przekształcone decyzją Komitetu w regularne wynagrodzenie. W takim przypadku Członkowie Trybunału Odwoławczego pełnią swoje funkcje w pełnym wymiarze czasu pracy, a Komitet ustala ich wynagrodzenia i związane z nimi kwestie organizacyjne. W takim przypadku Członkowie Trybunału Odwoławczego nie mogą wykonywać żadnej innej zarobkowej lub niezarobkowej działalności zawodowej, chyba że w drodze wyjątku wyrazi na to zgodę Prezes Trybunału Odwoławczego.

14. Sekretariat ICSID pełni funkcję sekretariatu Trybunału Odwoławczego i zapewnia mu odpowiednie wsparcie. Wydatki na ten cel są rozdzielane przez Trybunał pomiędzy strony sporu zgodnie z art. 3.21 (Koszty).

ARTYKUŁ 3.11

Etyka

1. Członkowie Trybunału i Trybunału Odwoławczego są wybierani spośród osób, których niezależność jest niekwestionowana. Nie mogą być oni powiązani z żadnym rządem¹, a w szczególności nie mogą przyjmować instrukcji od żadnego rządu ani żadnej organizacji w sprawach związanych ze sporem. Nie uczestniczą oni w rozpatrywaniu żadnej sprawy, która powodowałaby bezpośrednio lub pośrednio konflikt interesów. Muszą oni przy tym spełniać wymogi załącznika 7 (Kodeks postępowania Członków Trybunału, Trybunału Odwoławczego i mediatorów). Ponadto, po powołaniu, wstrzymują się oni od działania w charakterze pełnomocnika, wyznaczonego przez stronę eksperta lub wyznaczonego przez stronę świadka w jakimkolwiek toczącym się lub nowym sporze dotyczącym ochrony inwestycji w ramach niniejszej lub innej umowy lub prawa krajowego.

2. Jeżeli strona sporu uważa, że Członek znajduje się w sytuacji konfliktu interesów, przesyła zawiadomienie o sprzeciwie wobec powołania tego Członka odpowiednio do Prezesa Trybunału lub Prezesa Trybunału Odwoławczego. Zawiadomienie o sprzeciwie przesyła się w terminie 15 dni od daty przekazania stronie sporu składu Trybunału lub Trybunału Odwoławczego lub w ciągu 15 dni od daty faktycznego uzyskania przez stronę sporu odpowiednich informacji, jeżeli racjonalnie nie mogły być one znane w momencie ustanowienia składu. Zawiadomienie o sprzeciwie zawiera uzasadnienie sprzeciwu.

¹ Dla większej pewności należy zaznaczyć, że sam fakt uzyskiwania przez osobę dochodów z sektora instytucji rządowych lub bycia wcześniej zatrudnionym przez administrację rządową lub posiadania związku rodzinnego z osobą, która uzyskuje dochody z sektora instytucji rządowych, nie sprawia, że dana osoba nie spełnia wymaganych warunków.

3. Jeżeli w terminie 15 dni od dnia zawiadomienia o sprzeciwie, Członek, którego dotyczy sprzeciw, podjął decyzję o nieskładaniu rezygnacji z orzekania w danej sprawie, odpowiednio Prezes Trybunału lub Prezes Trybunału Odwoławczego, po wysłuchaniu stron sporu i po zapewnieniu Członkowi możliwości przedłożenia uwag, wydaje decyzję w terminie 45 dni od dnia otrzymania zawiadomienia o sprzeciwie oraz niezwłocznie powiadamia strony sporu i innych Członków składu.

4. W przypadku sprzeciwu wobec powołania do składu Prezesa Trybunału decyzję podejmuje Prezes Trybunału Odwoławczego i *vice versa*.

5. Na podstawie uzasadnionego zalecenia Prezesa Trybunału Odwoławczego, Strony, w drodze decyzji Komitetu, mogą podjąć decyzję o usunięciu Członka z Trybunału lub z Trybunału Odwoławczego, gdy jego zachowanie jest niezgodne ze zobowiązaniami określonymi w ust. 1 i nie do pogodzenia z dalszym pełnieniem przez niego funkcji Członka Trybunału lub Trybunału Odwoławczego. Jeżeli przedmiotowe zachowanie zarzucane jest Prezesowi Trybunału Odwoławczego, to Prezes Trybunału Pierwszej Instancji przekazuje uzasadnione zalecenie. Art. 3.9 ust. 5 (Trybunał Pierwszej Instancji) i 3.10 ust. 5 (Trybunał Odwoławczy) stosuje się odpowiednio do obsadzania wolnych stanowisk, które mogą powstać na podstawie niniejszego ustępu.

ARTYKUŁ 3.12

Wielostronny mechanizm rozstrzygania sporów

Strony dążą wspólnie i z innymi zainteresowanymi partnerami handlowymi do ustanowienia wielostronnego trybunału inwestycyjnego i mechanizmu odwoławczego na potrzeby rozstrzygania międzynarodowych sporów dotyczących inwestycji. Po ustanowieniu takiego wielostronnego mechanizmu Komitet rozważa przyjęcie decyzji stanowiącej o tym, że spory inwestycyjne prowadzone na podstawie niniejszej sekcji są rozstrzygane przy zastosowaniu tego mechanizmu wielostronnego i o dokonaniu odpowiednich ustaleń przejściowych.

ARTYKUŁ 3.13

Prawo właściwe i zasady wykładni

1. Trybunał podejmuje decyzję o tym, czy traktowanie będące przedmiotem skargi narusza zobowiązania ujęte w rozdziale drugim (Ochrona inwestycji).

2. Z zastrzeżeniem ust. 3 Trybunał stosuje niniejszą Umowę interpretowaną zgodnie z Konwencją wiedeńską o prawie traktatów oraz innymi zasadami i regułami prawa międzynarodowego mającego zastosowanie pomiędzy Stronami¹.

3. W przypadku poważnych wątpliwości w zakresie wykładni, które mogą mieć wpływ na kwestie dotyczące niniejszej Umowy, Komitet może przyjąć, na podstawie art. 4.1 ust. 4 lit. f) (Komitet), wykładnię postanowień niniejszej Umowy. Wykładnia przyjęta przez Komitet jest wiążąca dla Trybunału i Trybunału Odwoławczego, a każde orzeczenie musi być z nią zgodne. Komitet może zdecydować, że wykładnia ma wiążące skutki od określonej daty.

ARTYKUŁ 3.14

Skargi w sposób oczywisty pozbawione uzasadnienia prawnego

1. Pozwany może, nie później niż 30 dni po ustanowieniu składu Trybunału na podstawie art. 3.9 (Trybunał Pierwszej Instancji) oraz w każdym razie przed pierwszym posiedzeniem składu Trybunału, wnieść zarzut, że skarga jest w sposób oczywisty pozbawiona uzasadnienia prawnego.

¹ Dla większej pewności, prawo krajowe Stron nie stanowi części prawa właściwego. Jeżeli Trybunał ma obowiązek określenia znaczenia przepisu prawa krajowego jednej ze Stron jako elementu stanu faktycznego, postępuje zgodnie z dominującą wykładnią tego przepisu dokonaną przez sądy lub organy tej Strony, a jakakolwiek interpretacja prawa krajowego dokonana przez Trybunał nie jest wiążąca dla sądów lub organów którejkolwiek ze Stron. Trybunał nie jest właściwy do określania zgodności z prawem środka, który rzekomo narusza postanowienia niniejszej Umowy, na podstawie prawa krajowego Strony sporu.

2. Pozwany jak najdokładniej wskazuje podstawę takiego zarzutu.
3. Trybunał po umożliwieniu stronom sporu przedstawienia uwag na temat zarzutu wydaje, na pierwszym posiedzeniu składu Trybunału lub niezwłocznie potem, decyzję lub orzeczenie wstępne w sprawie zarzutu.
4. Ta procedura i jakakolwiek decyzja Trybunału pozostają bez uszczerbku dla prawa pozwanego do zgłoszenia zarzutu na podstawie art. 3.15 (Skargi nieuzasadnione prawnie) lub w trakcie postępowania - w odniesieniu do uzasadnienia prawnego skargi, oraz są bez uszczerbku dla właściwości Trybunału do rozpatrywania innych zarzutów jako zagadnień wstępnych.

ARTYKUŁ 3.15

Skargi nieuzasadnione prawnie

1. Bez uszczerbku dla właściwości Trybunału do rozpatrywania innych zarzutów jako zagadnień wstępnych, lub dla prawa pozwanego do zgłaszania takich zarzutów w każdym właściwym momencie, Trybunał rozpatruje i podejmuje decyzję w zakresie zagadnienia wstępnego w odniesieniu do jakiegokolwiek zarzutu pozwanego, że ze względów prawnych skarga wniesiona na podstawie art. 3.6 (Wniesienie skargi do Trybunału), lub jakakolwiek jej część, nie jest skargą, w przypadku której możliwe jest wydanie orzeczenia na korzyść skarżącego na podstawie niniejszej sekcji, nawet jeżeliby przyjęto, że opisane okoliczności faktyczne były prawdziwe. Trybunał może również uwzględnić wszelkie inne odpowiednie niesporne fakty.

2. Zarzut zgodnie z ust. 1 jest przedkładany Trybunałowi w jak najkrótszym terminie po ustanowieniu składu Trybunału i w każdym razie przed dniem, w którym Trybunał wyznaczy pozwanemu termin na przedstawienie jego stanowiska lub odpowiedzi na skargę, lub w przypadku zmiany skargi, przed dniem, w którym Trybunał wyznaczy pozwanemu termin na złożenie jego odpowiedzi dotyczącej zmiany. Zarzut nie może zostać wniesiony na podstawie ust. 1, tak długo jak toczą się postępowania zgodnie z art. 3.14 (Skargi w sposób oczywisty pozbawione uzasadnienia prawnego), chyba że Trybunał umożliwi wniesienie zarzutu na podstawie niniejszego artykułu, po należyтым uwzględnieniu okoliczności sprawy.

3. Po wniesieniu zarzutu na podstawie ust. 1 i jeżeli Trybunał nie stwierdzi, że zarzut jest wyraźnie nieuzasadniony, zawiesza wszelkie postępowania dotyczące kwestii merytorycznych, ustala terminarz rozpatrzenia zarzutu, który jest zgodny z innymi terminarzami rozpatrzenia pozostałych zagadnień wstępnych, oraz wydaje decyzję lub orzeczenie wstępne w sprawie zarzutu, wskazując podstawę swojej decyzji lub orzeczenia wstępnego.

ARTYKUŁ 3.16

Przejrzystość postępowań

Załącznik 8 (Zasady publicznego dostępu do dokumentów, rozpraw oraz możliwości składania oświadczeń przez osoby trzecie) ma zastosowanie do sporów rozstrzyganych na podstawie niniejszej sekcji.

ARTYKUŁ 3.17

Strona Umowy niebędąca stroną sporu

1. Trybunał przyjmuje pisemne lub ustne oświadczenia w sprawie wykładni Umowy od Strony niebędącej stroną sporu lub, po konsultacji ze stronami sporu, może wezwać taką Stronę do ich złożenia.
2. Trybunał nie wyciąga żadnych wniosków z braku oświadczeń lub odpowiedzi na wezwanie, o których mowa w ust. 1.
3. Trybunał zapewnia, aby takie oświadczenia nie zakłócały ani niepotrzebnie nie obciążały postępowania oraz aby nie prowadziły do niesprawiedliwego pogorszenia sytuacji jednej ze stron sporu.
4. Trybunał zapewnia również, by strony sporu miały odpowiednią możliwość przedstawienia swoich uwag na temat wszelkich oświadczeń złożonych przez Stronę niebędącą stroną sporu.

ARTYKUŁ 3.18

Orzeczenie

1. Jeżeli Trybunał uzna, że traktowanie będące przedmiotem sporu narusza zobowiązania zawarte w rozdziale drugim (Ochrona inwestycji), Trybunał może zasądzić, osobno lub łącznie, jedynie¹:
 - a) odszkodowanie pieniężne i należne odsetki; oraz
 - b) zwrot mienia, dopuszczając możliwość wypłaty odszkodowania pieniężnego i należnych odsetek przez pozwanego, jak wskazuje Trybunał zgodnie z rozdziałem drugim (Ochrona inwestycji), zamiast zwrotu mienia.
2. Odszkodowanie pieniężne nie może przewyższać straty poniesionej przez skarżącego lub, odpowiednio, jego lokalnie utworzone przedsiębiorstwo, w wyniku naruszenia postanowień rozdziału drugiego (Ochrona inwestycji) pomniejszonej o wszelkie wcześniejsze rekompensaty lub odszkodowania przekazane przez zainteresowaną Stronę. Trybunał nie może przyznawać odszkodowania karnego.
3. Jeżeli skarga jest wniesiona w imieniu lokalnie utworzonego przedsiębiorstwa orzeczenie jest wydawane na rzecz lokalnie utworzonego przedsiębiorstwa.

¹ Dla większej pewności, orzeczenie jest wydawane na podstawie żądania skarżącego po rozpatrzeniu wszystkich uwag stron sporu.

4. Co do zasady Trybunał wydaje orzeczenie wstępne w ciągu 18 miesięcy od daty wniesienia skargi. Jeżeli Trybunał uzna, że nie może wydać orzeczenia wstępnego w ciągu 18 miesięcy, informuje na piśmie strony sporu o przyczynach opóźnienia, podając równocześnie przypuszczalny termin wydania orzeczenia wstępnego. Orzeczenie wstępne staje się ostateczne, jeżeli w ciągu 90 dni od jego wydania żadna ze stron sporu nie wniesie odwołania od tego orzeczenia do Trybunału Odwoławczego.

ARTYKUŁ 3.19

Procedura odwoławcza

1. Każda ze stron sporu może wnieść odwołanie od orzeczenia wstępnego do Trybunału Odwoławczego w ciągu 90 dni od jego wydania. Podstawy odwołania są następujące:

- a) Trybunał dopuścił się błędu w wykładni lub stosowaniu prawa właściwego;
- b) Trybunał popełnił oczywisty błąd w ocenie faktów, w tym w ocenie odpowiedniego prawa krajowego; lub,
- c) podstawy przewidziane w art. 52 konwencji ICSID, w zakresie, w jakim nie są one objęte lit. a) i b).

2. W przypadku oddalenia odwołania przez Trybunał Odwoławczy orzeczenie wstępne staje się ostateczne. Trybunał Odwoławczy może także oddalić odwołanie w trybie przyspieszonym, gdy oczywiste jest, że odwołanie jest w oczywisty sposób bezzasadne, w którym to przypadku orzeczenie wstępne staje się ostateczne.

3. W przypadku uznania odwołania Trybunał Odwoławczy zmienia lub uchyla ustalenia prawne i wnioski zawarte w orzeczeniu wstępnym w całości lub w części. Trybunał Odwoławczy przekazuje sprawę do Trybunału, wskazując dokładnie, w jaki sposób zmienił lub uchylił odnośne ustalenia i wnioski Trybunału. Trybunał jest związany ustaleniami i wnioskami Trybunału Odwoławczego i po wysłuchaniu stron sporu, w stosownych przypadkach, odpowiednio zmienia swoje orzeczenie wstępne. Trybunał dąży do wydania zmienionego orzeczenia w terminie 90 dni od przekazania mu sprawy do ponownego rozpoznania.

4. Co do zasady czas trwania postępowania odwoławczego nie przekracza 180 dni od daty formalnego ogłoszenia przez stronę sporu jej zamiaru złożenia odwołania do daty, z jaką Trybunał Odwoławczy wyda swoje orzeczenie. Jeżeli Trybunał uzna, że nie może wydać orzeczenia w ciągu 180 dni, informuje na piśmie strony sporu o przyczynach opóźnienia, podając równocześnie przypuszczalny termin wydania orzeczenia. Czas trwania postępowania nie powinien w żadnym przypadku przekraczać 270 dni.

5. Strona sporu wnosząca odwołanie zapewnia zabezpieczenie kosztów odwołania. Strona sporu zapewnia również wszystkie inne zabezpieczenia, które mogą zostać zarządzone przez Trybunał Odwoławczy.

6. Art. 3.8 (Finansowanie przez osoby trzecie), załącznik 8 (Zasady publicznego dostępu do dokumentów i rozpraw oraz możliwości składania oświadczeń przez osoby trzecie), art. 3.17 (Strona Umowy niebędąca stroną sporu) i art. 3.21 (Koszty) stosuje się odpowiednio do postępowania odwoławczego.

ARTYKUŁ 3.20

Rekompensata lub inne odszkodowanie

Pozwany nie może stwierdzić, a Trybunał nie przyjmuje, jako obrony, powództwa wzajemnego, tytułu do przeprowadzania kompensaty lub z jakiegokolwiek innego powodu, że skarżący otrzymał lub otrzyma rekompensatę lub inne odszkodowanie na podstawie umowy ubezpieczenia lub umowy gwarancyjnej za całą szkodę lub część szkód będących przedmiotem sporu wszczętego na podstawie niniejszej sekcji.

ARTYKUŁ 3.21

Koszty

1. Trybunał obciąża kosztami postępowania stronę przegrywającą sprawę. W nadzwyczajnych okolicznościach Trybunał może podzielić koszty między strony sporu, jeżeli ustali, że taki podział jest właściwy w danych okolicznościach sprawy.
2. Inne uzasadnione koszty, w tym koszty pełnomocników i pomocy prawnej, są ponoszone przez stronę przegrywającą, chyba że Trybunał ustali, że taki podział kosztów nie jest właściwy w danych okolicznościach sprawy.
3. Jeżeli tylko część żądań została pozytywnie rozpatrzona, orzeczone koszty są korygowane proporcjonalnie do liczby lub zakresu części żądań, które zostały pozytywnie rozpatrzone.

4. Jeżeli skarga lub części skargi zostały oddalone na podstawie art. 3.14 (Skargi w sposób oczywisty pozbawione uzasadnienia prawnego) lub art. 3.15 (Skargi nieuzasadnione prawnie), Trybunał nakazuje, by wszystkie koszty dotyczące takiej skargi lub jej części, w tym koszty postępowania i inne uzasadnione koszty obejmujące koszty pełnomocników i pomocy prawnej, zostały poniesione przez przegrywającą stronę sporu.

5. Komitet rozważa przyjęcie dodatkowych zasad w sprawie opłat w celu określenia maksymalnej kwoty kosztów pełnomocników i pomocy prawnej, które mogą być ponoszone przez określone kategorie stron przegrywających sprawę. Takie dodatkowe zasady uwzględniają zasoby finansowe skarżącego, który jest osobą fizyczną bądź małym lub średnim przedsiębiorstwem. Komitet dąży do przyjęcia takich dodatkowych zasad w terminie roku od wejścia w życie niniejszej Umowy.

ARTYKUŁ 3.22

Wykonywanie orzeczeń

1. Orzeczenie wydane na podstawie niniejszej sekcji nie jest wykonalne do czasu, gdy stanie się ostateczne zgodnie z art. 3.18 ust. 4 (Orzeczenie), art. 3.19 ust. 2 (Procedura odwoławcza) lub art. 3.19 ust. 3 (Procedura odwoławcza). Ostateczne orzeczenia wydane na podstawie niniejszej sekcji przez Trybunał są wiążące dla stron sporu i nie podlegają uchyleniu, odwołaniu, rewizji, unieważnieniu ani żadnym innym środkom zaskarżenia¹.

¹ Dla większej pewności należy zaznaczyć, że nie wyklucza to wnioskowania przez stronę sporu do Trybunału o rewizję, skorygowanie lub wykładnię orzeczenia, na przykład zgodnie z art. 50 i 51 konwencji ICSID lub art. 37 i 38 regulaminu arbitrażowego UNCITRAL lub równoważnymi przepisami innych zasad mającymi zastosowanie do przedmiotowych postępowań.

2. Każda ze Stron uznaje orzeczenie wydane na podstawie niniejszej Umowy za wiążące i egzekwuje na swoim terytorium zobowiązania pieniężne, tak jakby było ono prawomocnym wyrokiem sądu tej Strony.
3. Wykonanie orzeczenia podlega przepisom dotyczącym wykonania wyroków lub orzeczeń, które obowiązują w chwili wystąpienia o takie wykonanie.
4. Dla większej pewności należy zauważyć, że art. 4.11 (Brak bezpośredniego stosowania) rozdziału czwartego (Postanowienia instytucjonalne, ogólne i końcowe) nie uniemożliwiają uznania, wykonania i egzekwowania orzeczeń wydanych na podstawie niniejszej sekcji.
5. Na użytek art. I konwencji z Nowego Jorku uznaje się, że ostateczne orzeczenia wydane na podstawie niniejszej sekcji stanowią orzeczenia arbitrażowe odnoszące się do skarg powstałych w wyniku stosunków lub transakcji handlowych.
6. Dla większej pewności i zgodnie z ust. 1, w przypadku gdy skargę wniesiono na podstawie art. 3.6 ust. 1 lit. a) (Wniesienie skargi do Trybunału), ostateczne orzeczenie wydane na podstawie niniejszej sekcji kwalifikuje się jako orzeczenie wydane na podstawie sekcji 6 rozdziału IV konwencji ICSID.

ARTYKUŁ 3.23

Rola Stron Umowy

1. Żadna ze Stron nie udziela opieki dyplomatycznej lub nie wnosi skargi międzynarodowej wobec sporu, w odniesieniu do którego jeden z jej inwestorów i druga Strona uzgodnili przedłożenie do rozstrzygnięcia lub który został przez nich przedłożony do rozstrzygnięcia na podstawie niniejszej sekcji, chyba że druga Strona nie wykonuje orzeczenia wydanego w takim sporze. Na użytek niniejszego ustępu "opieka dyplomatyczna" nie obejmuje nieoficjalnej wymiany dyplomatycznej w wyłącznym celu ułatwienia rozstrzygnięcia sporu.
2. Dla większej pewności - ust. 1 nie wyklucza możliwości odwołania się przez Stronę do procedur rozstrzygania sporów na podstawie rozdziału trzeciego (Rozstrzyganie sporów) sekcja B (Rozstrzyganie sporów między Stronami) względem środka o ogólnym zastosowaniu, nawet jeżeli taki środek rzekomo naruszył postanowienia Umowy w zakresie konkretnej inwestycji, w odniesieniu do której skarga została wniesiona na podstawie art. 3.6 (Wniesienie skargi do Trybunału), oraz pozostaje bez uszczerbku dla art. 3.17 (Strona Umowy niebędąca stroną sporu).

ARTYKUŁ 3.24

Połączenie skarg

1. W przypadku gdy co najmniej dwie skargi, które zostały osobno wniesione na podstawie art. 3.6 (Wniesienie skargi do Trybunału), dotyczą tej samej kwestii prawnej lub faktycznej oraz odnoszą się do takich samych wydarzeń lub okoliczności, strona sporu może wnieść o utworzenie odrębnego składu Trybunału (zwanego dalej „składem połączonych skarg”) i złożyć wniosek, by taki skład wydał postanowienie o połączeniu skarg zgodnie z:

- a) porozumieniem wszystkich stron sporu, które mają zostać objęte postanowieniem; w takim przypadku strony sporu przedkładają wspólny wniosek zgodnie z ust. 3; lub
- b) ust. 2-12, pod warunkiem, że tylko jeden pozwany ma być objęty postanowieniem.

2. Strona sporu wnosząca o wydanie postanowienia o połączeniu skarg przekazuje wcześniej zawiadomienie innym stronom sporu, które mają być objęte postanowieniem. Takie zawiadomienie obejmuje:

- a) imiona, nazwiska lub nazwy i adresy wszystkich stron sporu, które mają być objęte postanowieniem;
- b) skargi, lub ich części, które mają być objęte postanowieniem; oraz
- c) podstawy wniosku o wydanie postanowienia.

Strony sporu starają się uzgodnić wniosek o wydanie postanowienia o połączeniu skarg i mające zastosowanie zasady rozstrzygania sporu.

3. Jeżeli strony sporu, o których mowa w ust. 2, nie osiągnęły porozumienia w sprawie połączenia skarg w terminie 30 dni od daty zawiadomienia, strona sporu może złożyć wniosek o wydanie postanowienia o połączeniu skarg na podstawie ust. 3-7. Taki wniosek zostaje przekazany na piśmie Prezesowi Trybunału i wszystkim stronom sporu, które mają być objęte postanowieniem. Wniosek taki musi zawierać:

- a) imiona, nazwiska lub nazwy i adresy wszystkich stron sporu, które mają być objęte postanowieniem;
- b) skargi, lub ich części, które mają być objęte postanowieniem; oraz
- c) podstawy wniosku o wydanie postanowienia.

Jeżeli strony sporu osiągnęły porozumienie w sprawie połączenia skarg, składają one wspólny wniosek do Prezesa Trybunału zgodnie z niniejszym ustępem.

4. Jeżeli Prezes Trybunału nie stwierdzi w terminie 30 dni po otrzymaniu wniosku zgodnie z ust. 3, że taki wniosek jest wyraźnie nieuzasadniony, skład połączonych skarg Trybunału zostaje utworzony zgodnie z art. 3.9 ust. 8 (Trybunał Pierwszej Instancji).

5. Skład połączonych skarg Trybunału prowadzi postępowanie w następujący sposób:
- a) o ile strony sporu nie uzgodnią inaczej, jeżeli skargi, które mają być objęte postanowieniem o połączeniu, zostały wniesione na podstawie tych samych zasad rozstrzygania sporów, skład połączonych skarg prowadzi postępowanie w ramach tych samych zasad rozstrzygania sporów;
 - b) jeżeli skargi, które mają być objęte postanowieniem o połączeniu, nie zostały wniesione w ramach tych samych zasad rozstrzygania sporów;
 - (i) strony sporu mogą uzgodnić, które zasady rozstrzygania sporów dostępne zgodnie z art. 3.6 (Wniesienie skargi do Trybunału) mają zastosowanie do postępowania dotyczącego połączonych skarg; lub
 - (ii) jeżeli strony sporu nie mogą porozumieć się co do tych samych zasad rozstrzygania sporów w terminie 30 dni od dnia złożenia wniosku zgodnie z ust. 3, do postępowania dotyczącego połączonych skarg zastosowanie mają zasady arbitrażu UNCITRAL.
6. W przypadku gdy skład połączonych skarg jest przekonany, że przynajmniej dwie skargi, które zostały wniesione na podstawie art. 3.6 (Wniesienie skargi do Trybunału) dotyczą tej samej kwestii prawnej lub faktycznej oraz odnoszą się do takich samych wydarzeń lub okoliczności, skład połączonych skarg może, w interesie uczciwego i skutecznego rozstrzygnięcia skarg, a także mając na uwadze spójne wydawanie orzeczeń, oraz po wysłuchaniu stron sporu, wydać postanowienie:
- a) stwierdzające jego właściwość oraz rozpatrzyć wszystkie skargi lub ich części oraz wydać orzeczenie w ich sprawie; lub

b) stwierdzające jego właściwość oraz rozpatrzyć co najmniej jedną skargę i wydać w jej sprawie orzeczenie, które zdaniem Trybunału pomoże w rozstrzygnięciu pozostałych skarg.

7. W przypadku utworzenia składu połączonych skarg skarżący, który wniósł skargę na podstawie art. 3.6 (Wniesienie skargi do Trybunału) i który nie został wskazany we wniosku na podstawie ust. 3, może złożyć pisemny wniosek do składu połączonych skarg o objęcie jej postanowieniem wydanym na podstawie ust. 6. Taki wniosek musi spełniać wymogi wskazane w ust. 3.

8. Na wniosek strony sporu, skład połączonych skarg, do momentu wydania postanowienia zgodnie z ust. 6, może postanowić o zawieszeniu postępowań przed składem ustanowionym na podstawie art. 3.9 (Trybunał Pierwszej Instancji), chyba że taki skład zawiesił już postępowanie.

9. Skład Trybunału ustanowiony na podstawie art. 3.9 (Trybunał Pierwszej Instancji) nie jest już właściwy, by rozstrzygać w sprawie skargi lub jej części, w odniesieniu do której właściwy stał się skład połączonych skarg, a postępowania przed składem ustanowionym na podstawie art. 3.9 (Trybunał Pierwszej Instancji) są umarzane lub zawieszane.

10. Orzeczenie składu połączonych skarg dotyczące skarg lub ich części, w stosunku do których skład ten jest właściwy, jest wiążące dla składów utworzonych na podstawie art. 3.9 (Trybunał Pierwszej Instancji) w odniesieniu do takich skarg, od dnia, w którym orzeczenie staje się ostateczne zgodnie z art. 3.18 ust. 4 (Orzeczenie), art. 3.19 ust. 2 (Procedura odwoławcza) lub art. 3.19 ust. 3 (Procedura odwoławcza).

11. Skarżący może wycofać swoją skargę, która jest objęta postanowieniem o połączeniu skarg, lub jej część, z postępowania w ramach rozstrzygania sporu na podstawie niniejszego artykułu, pod warunkiem, że taka skarga lub jej część nie zostanie ponownie wniesiona na podstawie art. 3.6 (Wniesienie skargi do Trybunału).

12. Na wniosek jednej ze stron sporu skład połączonych skarg może podjąć odpowiednie jego zdaniem działania, aby zapewnić poufność informacji chronionych dotyczących danej strony sporu wobec innych stron sporu. Takie działania mogą obejmować umożliwienie przedkładania innym stronom sporu odpowiednio zmodyfikowanych wersji dokumentów zawierających informacje chronione lub uzgodnienia dotyczące nieupubliczniania części rozprawy.

SEKCJA B

ROZSTRZYGANIE SPORÓW MIĘDZY STRONAMI

ARTYKUŁ 3.25

Zakres

Postanowienia niniejszej sekcji stosuje się w odniesieniu do wszelkich sporów pomiędzy Stronami dotyczących wykładni i stosowania postanowień niniejszej Umowy, chyba że wyraźnie przewidziano inaczej.

ARTYKUŁ 3.26

Konsultacje

1. Strony dokładają wszelkich starań, aby rozstrzygnąć wszelkie spory dotyczące interpretacji i wykładni postanowień, o których mowa w art. 3.25 (Zakres), poprzez podejmowanie konsultacji prowadzonych w dobrej wierze w celu osiągnięcia wspólnie uzgodnionych rozwiązań.
2. Strona występuje z wnioskiem o przeprowadzenie konsultacji przekazując drugiej Stronie pisemny wniosek, którego kopia zostaje przesłana Komitetowi, oraz uzasadnia taki wniosek, wraz z określeniem spornych środków, mających zastosowanie postanowień, o których mowa w art. 3.25 (Zakres) oraz powodów, dla których uznaje te środki za sprzeczne z takimi postanowieniami.
3. Konsultacje przeprowadza się w ciągu 30 dni od daty złożenia wniosku i odbywają się one na terytorium Strony, przeciwko której wniesiono skargę, chyba że Strony postanowią inaczej. Konsultacje uznaje się za zakończone w ciągu 60 dni od daty otrzymania wniosku, chyba że Strony postanowią inaczej. Konsultacje są poufne i pozostają bez uszczerbku dla praw każdej ze Stron w jakichkolwiek dalszych postępowaniach.
4. Konsultacje w nagłych przypadkach przeprowadza się w ciągu 15 dni od daty otrzymania wniosku i uznaje się za zakończone w ciągu 30 dni od daty otrzymania wniosku, chyba że Strony postanowią inaczej.

5. Jeśli Strona, do której kierowany jest wniosek, nie odpowiedziała na wniosek o konsultacje w ciągu dziesięciu dni od daty jego otrzymania lub jeśli w terminie określonym odpowiednio w ust. 3 lub 4 konsultacje nie odbyły się lub jeśli po ich zakończeniu nie osiągnięto porozumienia w sprawie wspólnie uzgodnionego rozwiązania, Strona skarżąca może wnioskować o powołanie organu arbitrażowego zgodnie z art. 3.28 (Wszczęcie postępowania arbitrażowego).

ARTYKUŁ 3.27

Mediacja

Każda ze Stron może zażądać od drugiej Strony rozpoczęcia mediacji w odniesieniu do wszelkich środków negatywnie wpływających na inwestycje między Stronami zgodnie z załącznikiem 10 (Mechanizm mediacji w przypadku sporów pomiędzy stronami).

ARTYKUŁ 3.28

Wszczęcie postępowania arbitrażowego

1. W przypadku gdy Stronom nie uda się rozstrzygnąć sporu w drodze konsultacji przewidzianych w art. 3.26 (Konsultacje), Strona skarżąca może złożyć wniosek o powołanie organu arbitrażowego, zgodnie z niniejszym artykułem.

2. Wniosek o powołanie organu arbitrażowego przedkłada się na piśmie Stronie, przeciwko której wniesiono skargę, oraz Komitetowi. Strona skarżąca określa w swoim wniosku środek, którego dotyczy skarga, oraz wyjaśnia, w jaki sposób środek ten może naruszać postanowienia określone w art. 3.25 (Zakres), w sposób wystarczająco jasno przedstawiający podstawę prawną skargi.

ARTYKUŁ 3.29

Powołanie organu arbitrażowego

1. W skład organu arbitrażowego wchodzi trzech arbitrów.
2. W ciągu pięciu dni od dnia otrzymania przez Stronę, przeciwko której wniesiono skargę, wniosku, o którym mowa w art. 3.28 ust. 1 (Wszczęcie postępowania arbitrażowego), Strony konsultują się w celu osiągnięcia porozumienia co do składu organu arbitrażowego.
3. W przypadku gdy w terminie dziesięciu dni od rozpoczęcia konsultacji, o których mowa w ust. 2, Strony nie są w stanie porozumieć się co do wyboru przewodniczącego organu arbitrażowego, w terminie 20 dni od rozpoczęcia konsultacji, o których mowa w ust. 2, przewodniczący Komitetu lub osoba przez niego delegowana wybiera w drodze losowania jednego arbitra, który będzie pełnić funkcję przewodniczącego, z listy, o której mowa w art. 3.44 ust. 1 (Listy arbitrów).

4. Jeżeli Strony nie mogą się porozumieć co do arbitrów, w terminie dziesięciu dni od rozpoczęcia konsultacji, o których mowa w ust. 2:

- a) każda ze Stron może dokonać wyboru jednego arbitra, który nie będzie pełnić funkcji przewodniczącego, spośród osób na liście sporządzonej zgodnie z art. 3.44 ust. 2 (Listy arbitrów), w terminie 15 dni od daty rozpoczęcia konsultacji, o których mowa w ust. 2; oraz
- b) jeżeli którakolwiek ze Stron nie wybierze arbitra zgodnie z ust. 4 lit. a), przewodniczący Komitetu lub osoba przez niego wyznaczona losuje pozostałych arbitrów spośród osób zaproponowanych przez tę Stronę zgodnie z art. 3.44 ust. 2 (Listy arbitrów) w terminie 20 dni od rozpoczęcia konsultacji, o których mowa w ust. 2.

5. Jeżeli lista przewidziana w art. 3.44 ust. 2 (Listy arbitrów) nie zostanie sporządzona w terminie wymaganym na potrzeby ust. 4:

- a) w przypadku gdy obie Strony zaproponowały osoby zgodnie z art. 3.44 ust. 2 (Listy arbitrów), każda ze Stron może dokonać wyboru jednego arbitra, który nie będzie pełnić funkcji przewodniczącego, spośród zaproponowanych osób, w terminie 15 dni od daty rozpoczęcia konsultacji, o których mowa w ust. 2. Jeżeli Strona nie wybierze arbitra, przewodniczący Komitetu lub osoba przez niego wyznaczona losuje arbitra spośród osób zaproponowanych przez Stronę, która nie wybrała arbitra; lub

- b) w przypadku gdy tylko jedna Strona zaproponowała osoby zgodnie z art. 3.44 ust. 2 (Listy arbitrów), każda ze Stron może dokonać wyboru jednego arbitra, który nie będzie pełnić funkcji przewodniczącego, spośród zaproponowanych osób, w terminie 15 dni od daty rozpoczęcia konsultacji, o których mowa w ust. 2. Jeżeli Strona nie wybierze arbitra, przewodniczący Komitetu lub osoba przez niego wyznaczona losuje arbitra spośród zaproponowanych osób.
6. Jeżeli lista przewidziana w art. 3.44 ust. 1 (Listy arbitrów) nie zostanie sporządzona w terminie wymaganym zgodnie z ust. 3, przewodniczący jest losowany spośród byłych członków Organu Apelacyjnego WTO, którzy nie są osobami fizycznymi pochodzącymi z terytorium żadnej ze Stron.
7. Za datę powołania organu arbitrażowego uznaje się dzień wyznaczenia trzech arbitrów.
8. Zmiana arbitrów następuje wyłącznie z powodów określonych w pkt 18-24 regulaminu zawartego w załączniku 9 (Regulamin postępowania arbitrażowego) i zgodnie z określonymi tam procedurami.

ARTYKUŁ 3.30

Postanowienie wstępne w pilnych przypadkach

Na wniosek Strony organ arbitrażowy, w ciągu dziesięciu dni od daty jego powołania, wydaje postanowienie wstępne stwierdzające, czy dany przypadek jest pilny.

ARTYKUŁ 3.31

Sprawozdanie wstępne organu arbitrażowego

1. Organ arbitrażowy przekazuje Stronom sprawozdanie wstępne przedstawiające ustalenia faktyczne, mające zastosowanie odpowiednie postanowienia niniejszej Umowy oraz ogólne uzasadnienie wszelkich ustaleń i zaleceń, nie później niż w ciągu 90 dni od daty jego powołania. Jeżeli organ arbitrażowy uzna, że nie zdoła zachować tego terminu, przewodniczący organu arbitrażowego powiadamia o tym na piśmie Strony oraz Komitet, podając przyczyny opóźnień oraz przewidywany termin przedstawienia sprawozdania wstępnego przez organ arbitrażowy. W żadnym przypadku sprawozdanie nie może zostać przedstawione przez organ arbitrażowy później niż w ciągu 120 dni od daty jego powołania.
2. Każda ze Stron może złożyć pisemny wniosek do organu arbitrażowego, aby dokonał on weryfikacji określonych aspektów sprawozdania wstępnego w ciągu 30 dni od jego notyfikacji.
3. W nagłych wypadkach organ arbitrażowy dokłada wszelkich starań w celu wydania sprawozdania wstępnego w terminie o połowę krótszym niż przewidziany w ust. 1, a każda ze Stron może złożyć pisemny wniosek do organu arbitrażowego, aby dokonał on weryfikacji określonych aspektów sprawozdania w terminie 15 dni od jego notyfikacji.
4. Po rozważeniu ewentualnych pisemnych uwag dotyczących sprawozdania wstępnego przedstawionych przez Strony, organ arbitrażowy może zmodyfikować swoje sprawozdanie oraz przeprowadzić wszelkie dalsze badania, jakie uzna za właściwe. Ostateczne orzeczenie organu arbitrażowego obejmuje wystarczające rozważenie argumentów przedstawionych na etapie przeglądu wstępnego i w jasny sposób odnosi się do pisemnych uwag obu Stron.

ARTYKUŁ 3.32

Orzeczenie organu arbitrażowego

1. W ciągu 150 dni od daty swojego powołania organ arbitrażowy wydaje Stronom oraz Komitetowi swoje orzeczenie. Jeżeli organ uzna, że nie zdoła zachować tego terminu, przewodniczący organu arbitrażowego zobowiązany jest powiadomić o tym na piśmie Strony oraz Komitet, podając przyczyny opóźnienia oraz przewidywany termin wydania orzeczenia przez organ arbitrażowy. W żadnym przypadku orzeczenie nie może zostać wydane przez organ arbitrażowy później niż w ciągu 180 dni od daty powołania organu arbitrażowego.
2. W nagłych wypadkach organ arbitrażowy dokłada wszelkich starań w celu wydania orzeczenia w ciągu 75 dni od daty jego powołania. W żadnym przypadku orzeczenie nie powinno zostać wydane przez organ arbitrażowy później niż w ciągu 90 dni od daty powołania organu arbitrażowego.

ARTYKUŁ 3.33

Wykonanie orzeczenia organu arbitrażowego

Każda ze Stron wprowadza wszelkie środki niezbędne do wykonania w dobrej wierze orzeczenia organu arbitrażowego; Strony dokładają starań, aby uzgodnić termin wykonania tego orzeczenia.

ARTYKUŁ 3.34

Rozsądny okres czasu na wykonanie orzeczenia

1. Nie później niż 30 dni od daty przekazania Stronom orzeczenia organu arbitrażowego, Strona, przeciwko której wniesiono skargę, powiadamia Stronę skarżącą i Komitet, o okresie czasu potrzebnym jej na wykonanie orzeczenia organu arbitrażowego (zwanym dalej „rozsądnym okresem czasu”), jeśli natychmiastowe wykonanie nie jest możliwe.
2. Jeżeli Strony nie mogą porozumieć się co do rozsądnego okresu czasu na wykonanie orzeczenia organu arbitrażowego, Strona skarżąca w ciągu 20 dni od otrzymania powiadomienia złożonego zgodnie z ust. 1 przez Stronę, przeciwko której wniesiono skargę, składa pisemny wniosek do organu arbitrażowego w celu ustalenia rozsądnego okresu czasu. O złożeniu takiego wniosku powiadamia się równocześnie drugą Stronę oraz Komitet. W ciągu 20 dni od daty złożenia takiego wniosku organ arbitrażowy przekazuje Stronom swoje orzeczenie oraz powiadamia o nim Komitet.
3. W przypadku gdy dowolny członek organu arbitrażowego w jego pierwotnym składzie nie jest już dostępny, stosuje się procedurę określoną w art. 3.29 (Powołanie organu arbitrażowego). Termin wydania orzeczenia wynosi 35 dni od daty złożenia wniosku, o którym mowa w ust. 2.
4. Strona, przeciwko której wniesiono skargę, pisemnie informuje Stronę skarżącą o swoich postępach w wykonaniu orzeczenia organu arbitrażowego nie później niż na miesiąc przed upływem rozsądnego okresu czasu.

5. Rozsądny okres czasu może zostać przedłużony za zgodą obu Stron.

ARTYKUŁ 3.35

Przegląd środków podjętych w celu wykonania orzeczenia organu arbitrażowego

1. Strona, przeciwko której wniesiono skargę, przed upływem rozsądnego okresu czasu powiadamia Stronę skarżącą oraz Komitet o wszelkich środkach, które podjęła w celu wykonania orzeczenia organu arbitrażowego.
2. W przypadku rozbieżności zdań co do istnienia środka zgłoszonego na podstawie ust. 1 lub jego zgodności z postanowieniami, o których mowa w art. 3.25 (Zakres), Strona skarżąca może wystąpić z pisemnym wnioskiem do organu arbitrażowego w jego pierwotnym składzie o rozstrzygnięcie tej sprawy. W takim wniosku określa się konkretny sporny środek oraz postanowienia, o których mowa w art. 3.25 (Zakres), z którymi dany środek jest niezgodny, w sposób wystarczająco jasno przedstawiający podstawę prawną skargi. W takim wniosku wyjaśnia się też, w jaki sposób taki środek jest niezgodny z postanowieniami, o których mowa w art. 3.25 (Zakres). Organ arbitrażowy powiadamia o swoim orzeczeniu w ciągu 45 dni od daty złożenia takiego wniosku.
3. W przypadku gdy dowolny członek organu arbitrażowego w jego pierwotnym składzie nie jest już dostępny, stosuje się procedurę określoną w art. 3.29 (Powołanie organu arbitrażowego). Termin wydania orzeczenia wynosi 60 dni od daty złożenia wniosku, o którym mowa w ust. 2.

ARTYKUŁ 3.36

Środki tymczasowe w przypadku niewykonania orzeczenia

1. Jeżeli przed upływem rozsądnego okresu czasu Strona, przeciwko której wniesiono skargę, nie powiadomi o podjęciu środków służących wykonaniu orzeczenia organu arbitrażowego lub jeżeli organ arbitrażowy uzna, że nie podjęto żadnego środka w celu wykonania orzeczenia lub że środek zgłoszony na podstawie art. 3.35 ust. 1 (Przegląd środków podjętych w celu wykonania orzeczenia organu arbitrażowego) jest niezgodny ze zobowiązaniem nałożonym na tę Stronę na mocy postanowień, o których mowa w art. 3.25 (Zakres), Strona, przeciwko której wniesiono skargę, rozpoczyna negocjacje ze Stroną skarżącą w celu osiągnięcia akceptowalnego dla obu Stron porozumienia w sprawie odszkodowania.
2. Jeżeli nie osiągnięto porozumienia w sprawie odszkodowania w ciągu 30 dni po upływie rozsądnego okresu czasu lub 30 dni od wydania orzeczenia organu arbitrażowego na mocy art. 3.35 (Przegląd środków podjętych w celu wykonania orzeczenia organu arbitrażowego) stwierdzającego, że nie podjęto żadnych środków w celu wykonania orzeczenia arbitrażowego lub iż środek podjęty w celu wykonania tego orzeczenia jest niezgodny z postanowieniami, o których mowa w art. 3.25 (Zakres), Strona skarżąca jest uprawniona, po wcześniejszym powiadomieniu drugiej Strony i Komitetu, do przedsięwzięcia właściwych środków, w zakresie adekwatnym do poziomu zniweczenia lub naruszenia korzyści spowodowanego naruszeniem postanowień. W powiadomieniu określa się środki, jakie mają zostać przedsięwzięte. Strona skarżąca może zastosować takie środki w każdym momencie po upływie dziesięciu dni od otrzymania powiadomienia przez Stronę, przeciwko której wniesiono skargę, chyba że Strona, przeciwko której wniesiono skargę, złoży wniosek o arbitraż na podstawie ust. 3.

3. Jeżeli Strona, przeciwko której wniesiono skargę, uzna, że środki przyjęte przez Stronę skarżącą nie odpowiadają poziomowi zniweczenia lub naruszenia korzyści spowodowanego naruszeniem postanowień, może wystąpić z pisemnym wnioskiem do organu arbitrażowego w pierwotnym składzie o rozstrzygnięcie tej sprawy. O złożeniu takiego wniosku powiadamia się Stronę skarżącą oraz Komitet przed upływem okresu dziesięciu dni, o którym mowa w ust. 2. Organ arbitrażowy w pierwotnym składzie, po zasięgnięciu w stosownych przypadkach opinii specjalistów, w ciągu 30 dni od daty złożenia wniosku przekazuje Stronom oraz Komitetowi swoje orzeczenie w sprawie zakresu zawieszenia zobowiązań. Środki nie mogą zostać przedsięwzięte przed przekazaniem orzeczenia organu arbitrażowego w pierwotnym składzie i muszą być zgodne z orzeczeniem tego organu.
4. W przypadku gdy dowolny członek organu arbitrażowego w jego pierwotnym składzie nie jest już dostępny, stosuje się procedurę określoną w art. 3.29 (Powołanie organu arbitrażowego). Termin wydania orzeczenia wynosi 45 dni od daty złożenia wniosku, o którym mowa w ust. 3.
5. Środki przewidziane w niniejszym artykule są tymczasowe i nie są stosowane po tym jak:
- a) Strony osiągnęły wspólnie uzgodnione rozwiązanie zgodnie z art. 3.39 (Wspólnie uzgodnione rozwiązanie); lub
 - b) Strony osiągnęły porozumienie w sprawie tego, czy środek notyfikowany zgodnie z art. 3.37 ust. 1 (Przegląd środków podjętych w celu zapewnienia zgodności po przyjęciu środków tymczasowych związanych z niezapewnieniem zgodności) zapewnia przestrzeganie przez Stronę, przeciwko której wniesiono skargę, postanowień, o których mowa w art. 3.25 (Zakres); lub

- c) środek uznany za niezgodny z postanowieniami, o których mowa w art. 3.25 (Zakres), został wycofany lub zmieniony, w taki sposób, że jest zgodny z wymienionymi postanowieniami, jak określono w art. 3.37 ust. 2 (Przegląd środków podjętych w celu zapewnienia zgodności po przyjęciu środków tymczasowych związanych z niezapewnieniem zgodności).

ARTYKUŁ 3.37

Przegląd środków podjętych w celu zapewnienia zgodności po przyjęciu środków tymczasowych związanych z niezapewnieniem zgodności

1. Strona, przeciwko której wniesiono skargę, powiadamia Stronę skarżącą oraz Komitet o środkach podjętych w celu wykonania orzeczenia organu arbitrażowego oraz o wniosku o zakończenie stosowania przez Stronę skarżącą środków.
2. Jeżeli Strony w ciągu 30 dni od daty otrzymania takiego powiadomienia nie osiągną porozumienia w kwestii, czy dzięki zgłoszonemu środkowi Strona, przeciwko której wniesiono skargę, osiągnęła zgodność z art. 3.25 (Zakres), Strona skarżąca może zwrócić się do organu arbitrażowego w pierwotnym składzie z pisemnym wnioskiem o rozstrzygnięcie tej sprawy. O złożeniu takiego wniosku jednocześnie powiadamia się drugą Stronę oraz Komitet. W ciągu 45 dni od daty złożenia wniosku organ arbitrażowy powiadamia Strony oraz Komitet o swoim orzeczeniu. Jeśli organ arbitrażowy uzna, że środek podjęty w celu wykonania orzeczenia jest zgodny z postanowieniami, o których mowa w art. 3.25 (Zakres), stosowanie środków, o których mowa w art. 3.36 (Środki tymczasowe w przypadku niewykonania orzeczenia), zostaje zakończone.

ARTYKUŁ 3.38

Zawieszenie i zakończenie postępowania arbitrażowego

1. Na pisemny wniosek obu Stron organ arbitrażowy w dowolnej chwili zawiesza swoje prace na uzgodniony przez Strony okres nieprzekraczający dwunastu miesięcy. Organ arbitrażowy wznawia swoje prace po upływie tego uzgodnionego okresu na wniosek Strony skarżącej lub przed końcem tego uzgodnionego okresu na pisemny wniosek obu Stron. Jeśli Strona skarżąca nie wnioskuję o wznowienie prac organu arbitrażowego przed upływem uzgodnionego okresu, postępowanie w sprawie rozstrzygnięcia sporu wszczęte zgodnie z niniejszą sekcją uznaje się za zakończone. Z zastrzeżeniem art. 3.45 (Związek ze zobowiązaniami w ramach WTO) zawieszenie i zakończenie prac organu arbitrażowego pozostaje bez uszczerbku dla praw każdej ze Stron w innych postępowaniach.
2. Strony mogą w dowolnym momencie uzgodnić na piśmie zakończenie postępowania w sprawie rozstrzygnięcia sporu wszczętego zgodnie z niniejszą sekcją.

ARTYKUŁ 3.39

Wspólnie uzgodnione rozwiązanie

Strony mogą w dowolnym momencie wspólnie uzgodnić rozwiązanie sporu podlegającego niniejszej sekcji. Powiadamiają o takim rozwiązaniu Komitet oraz, w stosownych przypadkach, organ arbitrażowy. Jeżeli uzgodnienie wymaga zatwierdzenia zgodnie z odpowiednimi procedurami krajowymi każdej ze Stron, powiadomienie zawiera informację o tym wymogu, a postępowanie w sprawie rozstrzygnięcia sporu wszczęte zgodnie z niniejszą sekcją zostaje zawieszone. W przypadku braku wymogu takiego zatwierdzenia lub z chwilą powiadomienia o zakończeniu odpowiednich procedur krajowych, postępowanie zostaje zakończone.

ARTYKUŁ 3.40

Zasady proceduralne

1. Do postępowań w sprawie rozstrzygania sporów podlegających niniejszej sekcji zastosowanie ma załącznik 9 (Regulamin postępowania arbitrażowego).
2. Wszelkie posiedzenia organu arbitrażowego są otwarte dla publiczności zgodnie z załącznikiem 9 (Regulamin postępowania arbitrażowego).

ARTYKUŁ 3.41

Przekazywanie informacji

1. Organ arbitrażowy na wniosek jednej ze Stron lub z własnej inicjatywy może z dowolnego źródła, w tym również od Stron zaangażowanych w spór, uzyskiwać informacje, jakie uzna za stosowne na potrzeby prowadzonego postępowania. Organ arbitrażowy ma także prawo w razie potrzeby zwrócić się o opinię do ekspertów. Przed dokonaniem wyboru takich ekspertów organ arbitrażowy przeprowadza konsultacje ze Stronami. Wszelkie uzyskane w ten sposób informacje są ujawniane Stronom, które mogą zgłosić swoje uwagi.
2. Zainteresowane osoby fizyczne oraz prawne pochodzące ze Stron mogą składać organowi arbitrażowemu opinie *amicus curiae* zgodnie z załącznikiem 9 (Regulamin postępowania arbitrażowego).

ARTYKUŁ 3.42

Zasady wykładni

Organ arbitrażowy interpretuje postanowienia, o których mowa w art. 3.25 (Zakres), zgodnie z zasadami wykładni międzynarodowego prawa publicznego, w tym zasadami określonymi w Konwencji wiedeńskiej o prawie traktatów. W przypadku gdy zobowiązanie wynikające z niniejszej Umowy jest identyczne ze zobowiązaniem wynikającym z Porozumienia WTO, organ arbitrażowy uwzględnia wszelką odpowiednią wykładnię ustaloną w orzeczeniach Organu Rozstrzygania Sporów WTO (zwanego dalej „DSB”). Orzeczenia organu arbitrażowego nie mogą rozszerzać ani ograniczać praw i obowiązków przewidzianych w art. 3.25 (Zakres).

ARTYKUŁ 3.43

Decyzje i orzeczenia organu arbitrażowego

1. Organ arbitrażowy dokłada wszelkich starań, aby jego decyzje podejmowane były w drodze konsensu. Jednak w przypadku, gdy decyzja nie może być podjęta w drodze konsensu, sprawa będąca przedmiotem decyzji rozstrzygana jest większością głosów.
2. Wszelkie orzeczenia organu arbitrażowego mają dla Stron moc wiążącą i nie są źródłem praw ani obowiązków osób fizycznych lub prawnych. W orzeczeniu podaje się fakty ustalone w sprawie, mające zastosowanie odpowiednie postanowienia, o których mowa w art. 3.25 (Zakres), oraz ogólne uzasadnienie ustaleń i wniosków. Komitet podaje orzeczenie organu arbitrażowego w całości do wiadomości publicznej, chyba że postanowi inaczej w celu zapewnienia poufności informacji wskazanych przez Stronę jako poufne.

ARTYKUŁ 3.44

Listy arbitrów

1. Strony ustalają, po wejściu w życie niniejszej Umowy, listę pięciu osób chcących i mogących pełnić rolę przewodniczącego organu arbitrażowego, o którym mowa w art. 3.29 (Powołanie organu arbitrażowego).

2. Komitet nie później niż sześć miesięcy po wejściu w życie niniejszej Umowy sporządza listę przynajmniej dziesięciu osób chcących i mogących pełnić rolę arbitra. Każda ze Stron proponuje, po wejściu w życie niniejszej Umowy, przynajmniej pięć osób, które mogą pełnić funkcję arbitra.

3. Komitet zapewnia utrzymanie listy osób, które mogą pełnić funkcję przewodniczących lub arbitrów, sporządzonej zgodnie z odpowiednio ust. 1 i 2.

4. Arbitrzy muszą posiadać specjalistyczną wiedzę lub doświadczenie z zakresu prawa, handlu międzynarodowego lub inwestycji, lub rozstrzygania sporów w zakresie międzynarodowych umów handlowych. Arbitrzy muszą być niezależni, działać w imieniu własnym i nie być powiązani z rządem żadnej ze Stron, a także spełniać wymogi określone w załączniku 11 (Kodeks postępowania arbitrów i mediatorów).

ARTYKUŁ 3.45

Związek ze zobowiązaniami w ramach WTO

1. Zastosowanie postanowień niniejszej sekcji dotyczących rozstrzygania sporów pozostaje bez uszczerbku dla ewentualnych działań w ramach WTO, w tym również postępowań w sprawie rozstrzygania sporu.

2. Niezależnie od ust. 1, jeżeli Strona w odniesieniu do konkretnego środka zapoczątkowała postępowania w sprawie rozstrzygnięcia sporu, na mocy niniejszej sekcji albo na mocy Porozumienia WTO, do czasu zakończenia tych postępowań nie może ona zapoczątkować postępowań w sprawie rozstrzygnięcia sporu w odniesieniu do tego samego środka na innym forum. Ponadto Strona nie wnosi o wszczęcie postępowań w sprawie rozstrzygnięcia sporu na mocy niniejszej sekcji ani na mocy Porozumienia WTO, chyba że przedmiotem sporu są znacząco inne zobowiązania w ramach obu umów lub jeżeli wybrane forum nie jest w stanie ze względów proceduralnych lub jurysdykcyjnych dokonać ustaleń dotyczących roszczeń związanych z naruszeniem tego zobowiązania, pod warunkiem, że niepowodzenie działań danego forum nie wynika z braku należytej staranności przy podejmowaniu działań przez Stronę sporu.

3. Na użytek ust. 2,

- a) postępowanie w sprawie rozstrzygnięcia sporu na mocy Porozumienia WTO uznaje się za rozpoczęte z chwilą wniesienia przez jedną ze Stron wniosku o powołanie organu arbitrażowego na mocy art. 6 Uzgodnienia w sprawie zasad i procedur regulujących rozstrzygnięcie sporów zawartego w załączniku 2 do Porozumienia WTO (zwanego dalej „DSU”) i uznaje się je za zakończone, gdy DSB przyjmie sprawozdanie organu oraz, w zależności od przypadku, sprawozdanie Organu Apelacyjnego, zgodnie z art. 16 i art. 17 ust. 14 DSU; oraz
- b) postępowanie w sprawie rozstrzygnięcia sporu na mocy niniejszej sekcji uznaje się za rozpoczęte z chwilą wniesienia przez jedną ze Stron wniosku o powołanie organu arbitrażowego na mocy art. 3.28 ust. 1 (Wszczęcie postępowania arbitrażowego) i uznaje się je za zakończone, gdy organ arbitrażowy przekaze swoje orzeczenie Stronom oraz Komitetowi na mocy art. 3.32 ust. 2 (Orzeczenie organu arbitrażowego) lub gdy Strony osiągnęły wspólnie uzgodnione rozwiązanie zgodnie z art. 3.39 (Wspólnie uzgodnione rozwiązanie).

4. Żadne z postanowień niniejszej sekcji nie wyklucza możliwości wprowadzenia zawieszenia zobowiązań przez jedną ze Stron, jeżeli zezwala na to DSB. Ani Porozumienie WTO, ani Umowa o wolnym handlu między Unią Europejską a Republiką Singapuru nie mogą stanowić podstawy uniemożliwienia Stronie podjęcia odpowiednich środków zgodnie z art. 3.36 (Środki tymczasowe w przypadku niewykonania orzeczenia) niniejszej sekcji.

ARTYKUŁ 3.46

Terminy

1. Wszystkie terminy określone w niniejszej sekcji, łącznie z terminami przekazywania orzeczeń przez organ arbitrażowy, liczy się w dniach kalendarzowych od dnia następującego po wykonaniu czynności lub wystąpieniu zdarzenia, do którego się odnoszą, o ile nie postanowiono inaczej.
2. Każdy termin, o którym mowa w niniejszej sekcji, może zostać zmieniony za obopólnym porozumieniem Stron.

ROZDZIAŁ CZWARTY

POSTANOWIENIA INSTYTUCJONALNE, OGÓLNE I KOŃCOWE

ARTYKUŁ 4.1

Komitet

1. Strony niniejszym ustanawiają Komitet złożony z przedstawicieli Strony UE oraz Singapuru (zwany dalej "Komitetem").
2. Posiedzenia Komitetu odbywają się na przemian na terenie Unii i w Singapurze zwykle co dwa lata lub bez zbędnych opóźnień na wniosek jednej ze Stron. Komitetowi przewodniczą wspólnie członek Komisji Europejskiej odpowiedzialny za handel oraz minister handlu i przemysłu Singapuru lub ich odpowiedni przedstawiciele. Komitet uzgadnia harmonogram posiedzeń i ustala swój program oraz może przyjąć własny regulamin wewnętrzny.
3. Komitet:
 - a) zapewnia właściwe funkcjonowanie niniejszej Umowy;
 - b) nadzoruje i ułatwia wykonanie i stosowanie niniejszej Umowy oraz wspiera jej cele ogólne;

- c) rozważa sposoby dalszego zacieśnienia stosunków inwestycyjnych między Stronami;
 - d) bada trudności, które mogą wynikać z wykonania rozdziału trzeciego (Rozstrzyganie sporów) sekcji A (Rozstrzyganie sporów między inwestorami a Stronami) i rozważa możliwości wprowadzenia ulepszeń do postanowień tego rozdziału, w szczególności w świetle doświadczeń i zmian na innych międzynarodowych forach;
 - e) dokonuje ogólnego przeglądu funkcjonowania rozdziału trzeciego (Rozstrzyganie sporów) sekcji A (Rozstrzyganie sporów między inwestorami a Stronami), w tym z uwzględnieniem wszelkich kwestii wynikających z działań na rzecz ustanowienia wielostronnego mechanizmu rozstrzygania sporów, o którym mowa w art. 3.12 (Wielostronny mechanizm rozstrzygania sporów);
 - f) bez uszczerbku dla postanowień rozdziału trzeciego (Rozstrzyganie sporów), poszukuje rozwiązań dla problemów, które mogą powstać w obszarach objętych niniejszą Umową, lub dąży do rozstrzygnięcia sporów, które mogą wynikać w związku z wykładnią lub stosowaniem niniejszej Umowy; oraz
 - g) rozpatruje wszystkie inne sprawy dotyczące dziedzin objętych niniejszą Umową.
4. Komitet może, po uzgodnieniu przez Strony oraz po spełnieniu odpowiednich wymogów i zgodnie z odpowiednimi procedurami prawnymi, podjąć decyzję o:
- a) powołaniu Członków Trybunału i Członków Trybunału Odwoławczego zgodnie z art. 3.9 ust. 2 (Trybunał Pierwszej Instancji) i art. 3.10 ust. 2 (Trybunał Odwoławczy), zwiększeniu lub zmniejszeniu liczby Członków zgodnie z art. 3.9 ust. 3 i art. 3.10 ust. 3 oraz o usunięciu Członków z Trybunału lub Trybunału Odwoławczego na podstawie art. 3.11 ust. 5 (Etyka);

- b) określeniu miesięcznego wynagrodzenia za gotowość do pełnienia obowiązków Członków Trybunału i Trybunału Odwoławczego zgodnie z art. 3.9 ust. 12 i art. 3.10 ust. 11 oraz wysokości dziennych wynagrodzeń Członków pełniących obowiązki w składzie Trybunału Odwoławczego oraz Prezesów Trybunału i Trybunału Odwoławczego zgodnie z art. 3.10 ust. 12 i art. 3.9 ust. 13;
- c) przekształceniu wynagrodzenia za gotowość do pełnienia obowiązków oraz innych wynagrodzeń i wydatków Członków Trybunału i Trybunału Odwoławczego w stałe wynagrodzenie zgodnie z art. 3.9 ust. 15 i art. 3.10 ust. 13;
- d) określeniu wszelkich niezbędnych przepisów przejściowych zgodnie z art. 3.12 (Wielostronny mechanizm rozstrzygania sporów);
- e) przyjęciu dodatkowych zasad dotyczących opłat na podstawie art. 3.21 ust. 5 (Koszty);
- f) przyjęciu wykładni postanowień niniejszej Umowy, która jest wiążąca dla Stron i wszystkich organów utworzonych na mocy niniejszej Umowy, w tym Trybunału i Trybunału Odwoławczego, o których mowa w rozdziale trzecim (Rozstrzyganie sporów) sekcja A (Rozstrzyganie sporów między inwestorami a Stronami), oraz organów arbitrażowych, o których mowa w rozdziale trzecim (Rozstrzyganie sporów) sekcja B (Rozstrzyganie sporów między Stronami); oraz
- g) przyjęciu zasad uzupełniających obowiązujące zasady rozstrzygania sporów lub zasad zawartych w załącznikach. Takie zasady są wiążące dla Trybunału i Trybunału Odwoławczego, o których mowa w rozdziale trzecim (Rozstrzyganie sporów) sekcja A (Rozstrzyganie sporów między inwestorami a Stronami), oraz organów arbitrażowych, o których mowa w rozdziale trzecim (Rozstrzyganie sporów) sekcja B (Rozstrzyganie sporów między Stronami).

ARTYKUŁ 4.2

Podejmowanie decyzji

1. Strony mogą podejmować decyzje w ramach Komitetu w przypadkach przewidzianych w niniejszej Umowie. Decyzje podjęte w ramach Komitetu są wiążące dla Stron, które są zobowiązane do podjęcia środków niezbędnych do wykonania takich decyzji.
2. Komitet może wydawać odpowiednie zalecenia w przypadkach przewidzianych w niniejszej Umowie.
3. Komitet opracowuje swoje decyzje i zalecenia za zgodą obu Stron.

ARTYKUŁ 4.3

Zmiany

1. Strony mogą uzgodnić wprowadzenie zmian do niniejszej Umowy. Zmiany niniejszej Umowy wchodzi w życie po wymianie przez Strony pisemnych powiadomień poświadczających, że spełniły one swe odpowiednie mające zastosowanie wymogi prawne i zakończyły procedury, jak ustalono w instrumencie wprowadzającym zmiany.

2. Niezależnie od ust. 1 Strony mogą w ramach Komitetu przyjąć decyzje zmieniające niniejszą Umowę w przypadkach przewidzianych w niniejszej Umowie.

ARTYKUŁ 4.4

Wyłączenie ze względów ostrożności

1. Żadne z postanowień niniejszej Umowy nie może być interpretowane jako uniemożliwiające Stronie wprowadzenie lub utrzymywanie racjonalnych środków ze względów ostrożności, takich jak:

- a) ochrona inwestorów, deponentów, ubezpieczonych lub osób, wobec których występuje zobowiązanie powiernicze ze strony podmiotów świadczących usługi finansowe;
- b) zachowanie bezpieczeństwa, stabilności, integralności lub odpowiedzialności finansowej podmiotów świadczących usługi finansowe; lub
- c) zapewnienie integralności i stabilności systemu finansowego Strony.

2. Środki te nie mogą być bardziej uciążliwe niż to konieczne do osiągnięcia ich celu i nie mogą stanowić środka arbitralnej lub nieuzasadnionej dyskryminacji podmiotów świadczących usługi finansowe pochodzących z terytorium drugiej Strony w porównaniu z własnymi podobnymi podmiotami świadczącymi usługi finansowe ani nie mogą stanowić ukrytych ograniczeń w handlu usługami.

3. Żadne z postanowień niniejszej Umowy nie może być interpretowane jako nakładające na Stronę obowiązek ujawnienia informacji odnoszących się do interesów i rachunków indywidualnych klientów, ani jakiegokolwiek informacji poufnej lub informacji zastrzeżonej będącej w posiadaniu organów publicznych.

ARTYKUŁ 4.5

Wyjątki ze względów bezpieczeństwa

Żadne z postanowień niniejszej Umowy nie może być interpretowane jako:

- a) wymagające od Strony dostarczenia informacji, których ujawnienie uważa ona za sprzeczne z jej podstawowymi interesami bezpieczeństwa;
- b) uniemożliwiające Stronie przeprowadzenie jakiegokolwiek działania uznanego przez nią za niezbędne dla ochrony jej podstawowych interesów bezpieczeństwa:
 - (i) odnoszącego się do produkcji lub handlu bronią, amunicją i sprzętem wojskowym oraz do handlu innymi towarami i materiałami oraz do działalności gospodarczej, które są prowadzone bezpośrednio lub pośrednio w celu zaopatrzenia obiektów wojskowych;
 - (ii) odnoszącego się do świadczenia usług prowadzonego bezpośrednio lub pośrednio dla celów zaopatrzenia obiektów wojskowych;

- (iii) odnoszącego się do materiałów rozszczepialnych lub materiałów do syntezy jądrowej lub materiałów służących do ich uzyskania; lub
 - (iv) podjętego w czasie wojny lub w obliczu innego zagrożenia w stosunkach międzynarodowych lub w celu ochrony krytycznej infrastruktury publicznej (odnosi się to do infrastruktury energetycznej, wodnej lub komunikacyjnej zapewniającej podstawowe towary i usługi ogółowi społeczeństwa) przed celowymi próbami jej zniszczenia lub zakłócenia jej działania;
- c) uniemożliwiające Stronie podejmowanie działań w celu utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa.

ARTYKUŁ 4.6

Podatki

1. Niniejsza Umowa ma zastosowanie do środków podatkowych tylko w zakresie, w jakim jest to niezbędne do zapewnienia skuteczności jej postanowieniom¹.

¹ Termin „postanowienia niniejszej Umowy” oznacza postanowienia, które przyznają: a) traktowanie niedyskryminacyjne inwestorom w sposób i w zakresie przewidzianym w art. 2.3 (Traktowanie narodowe); oraz b) ochronę inwestorom i ich inwestycjom przed wywłaszczeniem w sposób i w zakresie przewidzianym w art. 2.6 (Wywłaszczenie).

2. Żadne z postanowień niniejszej Umowy nie ma wpływu na prawa i obowiązki Unii lub jakiegokolwiek z państw członkowskich Unii ani na prawa i obowiązki Singapuru wynikające z jakiegokolwiek umowy podatkowej między Unią lub jakimkolwiek z państw członkowskich Unii a Singapurem. W przypadku niezgodności pomiędzy taką umową podatkową a niniejszą Umową pierwszeństwo w zakresie dotyczącym niezgodności mają postanowienia takiej umowy podatkowej. W przypadku umowy podatkowej między Unią lub jednym z państw członkowskich Unii i Singapurem właściwe organy na mocy tej umowy ponoszą wyłączną odpowiedzialność za wspólne ustalenie czy istnieje niezgodność między niniejszą Umową a taką umową.
3. Żadne z postanowień niniejszej Umowy nie uniemożliwia Stronie wprowadzania lub utrzymywania dowolnego środka podatkowego stosującego rozróżnienie między podatnikami na podstawie racjonalnych kryteriów, takie jak między podatnikami znajdującymi się w odmiennej sytuacji, w szczególności pod względem ich miejsca zamieszkania lub miejsca, gdzie inwestują swój kapitał¹.
4. Żadne z postanowień niniejszej Umowy nie stoi na przeszkodzie wprowadzeniu lub stosowaniu jakiegokolwiek środka mającego na celu zapobieganie unikaniu lub uchylaniu się od opodatkowania zgodnie z postanowieniami umów o unikaniu podwójnego opodatkowywania lub innych porozumień dotyczących podatków lub zgodnie z krajowym prawodawstwem podatkowym.

¹ Dla większej pewności należy zaznaczyć, że Strony wspólnie uznają, że żadne z postanowień niniejszej Umowy nie uniemożliwia wprowadzenia jakiegokolwiek środka podatkowego mającego na celu opiekę społeczną, zdrowie publiczne lub inne cele społeczne albo stabilność makroekonomiczną lub korzyści podatkowe związane z miejscem rejestracji przedsiębiorstwa, a nie z obywatelstwem osoby będącej właścicielem przedsiębiorstwa. Środki podatkowe mające na celu stabilność makroekonomiczną są środkami wprowadzanymi w reakcji na zmiany i trendy gospodarki krajowej oraz mają na celu zaradzenie lub zapobieganie zaburzeniom równowagi systemowej, które poważnie zagrażają stabilności gospodarki krajowej.

5. Żadne z postanowień niniejszej Umowy nie uniemożliwia Singapurowi wprowadzania lub utrzymywania środków podatkowych, które są niezbędne, aby chronić jego nadrzędne interesy porządku publicznego wynikające ze szczególnych ograniczeń związanych z dostępną przestrzenią.

ARTYKUŁ 4.7

Szczególny wyjątek

Żadne z postanowień niniejszej Umowy nie ma zastosowania do działalności banku centralnego lub organu kształtującego politykę pieniężną bądź innego podmiotu publicznego w wykonywaniu polityki pieniężnej lub odnoszącej się do kursu walutowego.

ARTYKUŁ 4.8

Państwowe fundusze majątkowe

Każda ze Stron zachęca swoje państwowe fundusze majątkowe do przestrzegania powszechnie przyjętych zasad i praktyk - zasad z Santiago.

ARTYKUŁ 4.9

Ujawnianie informacji

1. Żadne z postanowień niniejszej Umowy nie może być interpretowane jako wymagające od Strony udostępnienia informacji poufnych, których ujawnienie mogłoby utrudnić egzekwowanie prawa lub w inny sposób jest sprzeczne z interesem publicznym lub które mogłoby zaszkodzić uzasadnionym interesom handlowym poszczególnych przedsiębiorstw, państwowych lub prywatnych.
2. W przypadku gdy Strona przedkłada Komitetowi informacje, które są uważane za poufne zgodnie z jej przepisami ustawowymi i wykonawczymi, druga Strona traktuje te informacje jako poufne, o ile Strona przedkładająca informacje nie postanowi inaczej.

ARTYKUŁ 4.10

Wypełnianie zobowiązań

Każda Strona wprowadza wszelkie ogólne lub szczególne środki wymagane w celu wypełnienia ich zobowiązań w ramach niniejszej Umowy. Zapewniają one osiągnięcie celów określonych w niniejszej Umowie.

ARTYKUŁ 4.11

Brak bezpośredniego stosowania

Dla większej pewności, żadne z postanowień niniejszej Umowy nie jest interpretowane jako przyznające prawa lub nakładające obowiązki na osoby, inne niż prawa i obowiązki powstałe między Stronami na podstawie międzynarodowego prawa publicznego.

ARTYKUŁ 4.12

Powiązania z innymi umowami

1. Niniejsza Umowa jest integralną częścią ogólnych stosunków między Unią i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, i Singapurem, z drugiej, regulowanych Umową o partnerstwie i współpracy między Unią Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Republiką Singapuru, z drugiej strony oraz stanowi część wspólnych ram instytucjonalnych. Niniejsza Umowa jest umową szczegółową wprowadzającą w życie postanowienia dotyczące handlu określone w Umowie o partnerstwie i współpracy między Unią Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Republiką Singapuru, z drugiej strony.
2. Dla większej pewności Strony zgadzają się, że żadne z postanowień niniejszej Umowy nie wymaga od nich działania w sposób niezgodny z ich zobowiązaniami w ramach WTO.

3. a) Po wejściu w życie niniejszej Umowy, porozumienia między państwami członkowskimi Unii a Singapurem wskazane w załączniku 5 (Umowy, o których mowa w art. 4.12) włącznie z prawami i obowiązkami z nich wynikającymi, zostają rozwiązane i przestają obowiązywać oraz zostają zastąpione niniejszą Umową.
- b) W przypadku tymczasowego stosowania niniejszej Umowy zgodnie z art. 4.15 ust. 4 (Wejście w życie), stosowanie postanowień porozumień wymienionych w załączniku 5 (Umowy, o których mowa w art. 4.12) oraz praw i obowiązków z nich wynikających zostaje zawieszone od daty rozpoczęcia tymczasowego stosowania. Jeżeli tymczasowe stosowanie niniejszej Umowy zostanie zakończone, a niniejsza Umowa nie wejdzie w życie, zawieszenie przestaje obowiązywać, a porozumienia wymienione w załączniku 5 (Umowy, o których mowa w art. 4.12) stają się znów skuteczne.
- c) Niezależnie od ust. 3 lit. a) i b) roszczenie może zostać wniesione zgodnie z postanowieniami porozumienia wymienionego w załączniku 5 (Umowy, o których mowa w art. 4.12) w odniesieniu do traktowania przyznanego w okresie obowiązywania wskazanego porozumienia, na mocy zasad i procedur ustanowionych w takim porozumieniu oraz pod warunkiem, że upłynęły nie więcej niż trzy lata od daty zawieszenia stosowania tego porozumienia zgodnie z ust. 3 lit. b) lub - jeżeli stosowanie tego porozumienia nie zostało zawieszone zgodnie z ust. 3 lit. b) - od daty wejścia w życie niniejszej Umowy.

- d) Niezależnie od postanowień ust. 3 lit. a) i b), jeżeli tymczasowe stosowanie niniejszej Umowy zostanie zakończone, a niniejsza Umowa nie wejdzie w życie, roszczenie może zostać wniesione zgodnie z rozdziałem trzecim (Rozstrzyganie sporów) sekcja A (Rozstrzyganie sporów między inwestorami a Stronami) w odniesieniu do traktowania przyznanego w okresie tymczasowego stosowania niniejszej Umowy, pod warunkiem że upłynęły nie więcej niż trzy lata od daty zakończenia tymczasowego stosowania.

Na użytek niniejszego ustępu definicja „wejścia w życie niniejszej Umowy” zawarta w art. 4.15 ust. 4 lit. d) (Wejście w życie) nie ma zastosowania.

ARTYKUŁ 4.13

Terytorialny zakres stosowania

Niniejsza Umowa ma zastosowanie:

- a) w przypadku Strony UE - do terytoriów, na których stosuje się Traktat o Unii Europejskiej i Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej na warunkach określonych w tych traktatach; oraz
- b) w przypadku Singapuru - do jego terytorium.

Odniesienia do „terytorium” zawarte w niniejszej Umowie są rozumiane w taki sposób, chyba że wyraźnie zaznaczono inaczej.

ARTYKUŁ 4.14

Załączniki i uzgodnienia

Załączniki i uzgodnienia do niniejszej Umowy stanowią jej integralną część.

ARTYKUŁ 4.15

Wejście w życie

1. Strony zatwierdzają niniejszą Umowę zgodnie ze swoimi procedurami.
2. Niniejsza Umowa wchodzi w życie pierwszego dnia drugiego miesiąca, po którym Strony wymienią pisemne powiadomienia poświadczające, że wypełniły swoje odpowiednie mające zastosowanie procedury i wymogi prawne dotyczące wejścia w życie niniejszej Umowy. Strony mogą uzgodnić inny termin.
3. Powiadomienia są przesyłane do Sekretarza Generalnego Rady Unii Europejskiej oraz do Dyrektora Departamentu ds. Ameryki Północnej i Europy w Ministerstwie Handlu i Przemysłu Singapuru lub do organów będących ich następcami.

4. a) Niniejsza Umowa może być stosowana tymczasowo, jeżeli Strony tak uzgodnią. W takim przypadku niniejsza Umowa jest stosowana od pierwszego dnia miesiąca następującego po terminie, w którym Unia i Singapur powiadomiły się wzajemnie o zakończeniu swych odpowiednich procedur niezbędnych do tego celu. Strony mogą uzgodnić inny termin.
- b) W przypadku gdy niektórych postanowień niniejszej Umowy nie można stosować tymczasowo, Strona, która nie może ich stosować tymczasowo, powiadamia drugą Stronę o takich postanowieniach.

Niezależnie od ust. 4 lit. a), o ile druga Strona dopełniła niezbędnych procedur i nie wyraziła sprzeciwu wobec tymczasowego stosowania w ciągu dziesięciu dni od powiadomienia, że niektórych postanowień nie można stosować tymczasowo, postanowienia niniejszej Umowy, które nie są objęte takim powiadomieniem, są tymczasowo stosowane od pierwszego dnia miesiąca następującego po powiadomieniu.

- c) Unia lub Singapur mogą zakończyć tymczasowe stosowanie w drodze pisemnego zawiadomienia drugiej Strony. Zakończenie takie staje się skuteczne w pierwszym dniu drugiego miesiąca następującego po powiadomieniu.
- d) W przypadku gdy niniejszą Umowę lub niektóre jej postanowienia stosuje się tymczasowo, wyrażenie „wejście w życie niniejszej Umowy” należy rozumieć jako datę rozpoczęcia jej tymczasowego stosowania. Komitet może sprawować swoje funkcje podczas tymczasowego stosowania niniejszej Umowy. Wszelkie decyzje przyjęte podczas sprawowania tych funkcji przestaną obowiązywać jeżeli tymczasowe stosowanie niniejszej Umowy zostanie zakończone, a niniejsza Umowa nie wejdzie w życie.

ARTYKUŁ 4.16

Okres obowiązywania

1. Niniejsza Umowa zostaje zawarta na czas nieokreślony.
2. Strona UE lub Singapur mogą pisemnie powiadomić drugą Stronę o swoim zamiarze wypowiedzenia niniejszej Umowy.
3. Wypowiedzenie niniejszej Umowy staje się skuteczne po upływie sześciu miesięcy od powiadomienia na mocy ust. 2, nie naruszając art. 4.17 (Wypowiedzenie).
4. W ciągu 30 dni od przekazania powiadomienia na mocy ust. 2, każda ze Stron może wezwać do przeprowadzenia konsultacji dotyczących tego, czy zakończenie obowiązywania jakichkolwiek postanowień niniejszej Umowy powinno nastąpić w późniejszym terminie, niż przewidziany w ust. 3. Konsultacje zaczynają się w ciągu 30 dni od przekazania Stronie odpowiedniego wniosku.

ARTYKUŁ 4.17

Wypowiedzenie

W sytuacji gdy niniejsza Umowa zostanie wypowiedziana zgodnie z art. 4.16 (Okres obowiązywania), niniejsza Umowa nadal obowiązuje w okresie kolejnych dwudziestu lat od daty wypowiedzenia w odniesieniu do inwestycji objętych niniejszą Umową dokonanych przed wypowiedzeniem niniejszej Umowy. Niniejszy artykuł nie ma zastosowania w przypadku gdy tymczasowe stosowanie niniejszej Umowy zostanie zakończone, a niniejsza Umowa nie wejdzie w życie.

ARTYKUŁ 4.18

Przystąpienie nowych państw członkowskich Unii

1. Unia powiadamia niezwłocznie Singapur o każdym wniosku w sprawie przystąpienia państwa trzeciego do Unii.
2. Podczas negocjacji w sprawie przystąpienia między Unią a państwem kandydującym, Unia stara się:
 - a) w możliwym zakresie, przekazać Singapurovi wszelkie informacje, o które się zwróci, dotyczące kwestii objętych niniejszą Umową; oraz
 - b) uwzględnić wszelkie obawy wyrażone przez Singapur.

3. Unia powiadamia Singapur, tak szybko jak jest to możliwe, o wynikach negocjacji dotyczących przystąpienia z państwem kandydującym oraz powiadamia Singapur o wejściu w życie przystąpienia do Unii.
4. W ramach Komitetu i z wystarczającym wyprzedzeniem przed datą przystąpienia państwa trzeciego do Unii, Strony analizują możliwy wpływ takiego przystąpienia na niniejszą Umowę. Strony mogą, decyzją Komitetu, wprowadzić wszelkie konieczne dostosowania lub uzgodnienia przejściowe.
5. Każde nowe państwo członkowskie Unii przystępuje do niniejszej Umowy, przedkładając akt przystąpienia do niniejszej Umowy Sekretarzowi Generalnemu Rady Unii Europejskiej oraz Dyrektorowi Departamentu ds. Ameryki Północnej i Europy w Ministerstwie Handlu i Przemysłu Singapuru lub organom będącym ich następcami.

ARTYKUŁ 4.19

Teksty autentyczne

Niniejszą Umowę sporządzono w dwóch egzemplarzach w językach angielskim, bułgarskim, chorwackim, czeskim, duńskim, estońskim, fińskim, francuskim, greckim, hiszpańskim, litewskim, łotewskim, maltańskim, niderlandzkim, niemieckim, polskim, portugalskim, rumuńskim, słowackim, słoweńskim, szwedzkim, węgierskim i włoskim, przy czym każdy z tych tekstów jest na równi autentyczny.

Sporządzono w ... dnia ...

W imieniu Unii Europejskiej i jej państw członkowskich

W imieniu Republiki Singapuru